

accent

**DET KOKAR
PÅ ISLAND –
HOTEN MOT
MONOPOLET**

**"Narkotikan
tog min son"**

**Samarbete i Göteborg
"Tillsammans
blir vi bättre"**

**BOSTAD VÄGEN
TILL DROGFRIHET**

**Många fulla
före matchen**

4

**SOMRIGA
DRINK-
RECEPT**

HALVLEK

för Rydöbruksgrabben som är IOGT-NTO:s ordförande

Du är inte ensam i mörkret.

**Vi granskar alkoholindustrin och skriver om
normer, engagemang, IOGT-NTO, alkohol
och andra droger. Varje dag. Året om.**

accent

www.accentmagasin.se

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Varannan åskådare dricker före matchen | 6

Projektet *Fotboll utan fylla* vill stoppa supandet kring fotbollsarenorna.

Våra gårdar säger nej till främlingsfientliga | 7

Våra gårdar har antagit en ny policy för uthyrning av lokaler.

Hjälpen når för få barn till missbrukare | 8

Junis kommunrapport 2016 visar att för få barn till missbrukare nås av den hjälp som finns.

Konkurrenter i politiken enade mot alkohol | 40

Kristina Axén Olin (M) och Tomas Rudin (S) föreläser om riskbruk.

"Tillsammans blir vi bättre" | 54

I Göteborg står samarbete högt på agendan.

85 år i IOGT-NTO | 60

MEDLEMMEN Ingegerd Andersson gick med i logen som 10-åring.

Ett år som gått fort | 62

ORDFÖRANDEN Johnny Mostacero summerar första året som ordförande.

Ta fajten för folkhälsan | 4

CHEFREDAKTÖREN Ulrica Ambjörn om hoten mot de nordiska alkoholmonopolen

Hoten mot monopolen. Det isländska alkoholmonopolet är hotat – men islänningarna vill behålla det.

FOTO: MARC FEMENIA

Narkotika. Elisabeth Ritcheys son Alexander dog av en överdos.

ILLUSTRATION: LARS REHNBERG

Hemma. Egen bostad vägen till drogfrihet visar projekt.

FOTO: LINA MATTEBO

Jubileum. Politikerveckans hetaste drink fyller fem år, och vi bjuder på recept till tidigare års drinkar.

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Följa Johnny. Accent har följt IOGT-NTO:s ordförande Johnny Mostacero land och rike runt.

OMSLAGSFOTO
Nathalie C. Andersson

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Chefredaktören.

Ulrica Ambjörn

Tillsammans blir vi bättre

Inte bara starkare utan också bättre. Det är grunden för samarbetet inom IOGT-NTO-rörelsen. Att ta tillvara de erfarenheter och specialkunskaper som finns inom rörelsens olika delar är nödvändigt för att fortsätta att utvecklas och nå fler – och samtidigt ett sätt att ha roligare på vägen.

I reportaget på sidan 54 gör Accent ett nedslag hos IOGT-NTO i Göteborg, där samarbetet inom rörelsen kommer högt upp på dagordningen.

I IOGT-NTO-huset på Stora Essingen samarbetar vi också över gränserna. Till exempel träffas redaktionerna för Struten (Juniorförbundet Junis), Motdrag (Ungdomens nykterhetsförbund), och Accent (IOGT-NTO), regelbundet för att utbyta erfarenheter, tipsa varandra, och spåna reportageidéer tillsammans. Du som läser flera av tidningarna kanske har uppmärksammat att vi hjälper varandra med artiklar och bilder. Är till exempel Motdrags redaktör på plats för att skriva om Junis sommarläger kan det bli artiklar, fast med olika vinklar och innehåll, också i Struten och Accent.

Att samarbeta är förstas ekonomiskt smart och tidsbesparande, men minst lika viktig är den energi och det lärande som kommer på köpet. Det tackar vi våra systemtertidningar för.

PS. Accent söker en vikarierande digital-redaktör med tillträde 8 augusti. Läs mer på accentmagasin.se

Opinion.

SKRIV TILL OSS på accent@iogt.se
eller Box 12825, 112 97 Stockholm

Fajten för folkhälsan fortsätter

■ Sverige, Finland, Norge, Island och Färöarna har alla alkoholmonopol, och stödet för detta är starkt hos medborgarna. Men det betyder inte att hälsan tiger still. Monopolen är ständigt under attack, i vissa fall från partipolitiskt håll, och på andra håll av privata aktörer som utmanar alkoholmonopolet av vinstintresse. Ofta – som i det aktuella fallet Island – sammanfaller de politiska och kommersiella intressena för monolets avskaffande.

Isländska Självständighetspartiet, vars företrädare tyvärr inte låtit sig intervjuas av Accent, har lagt ett förslag i det isländska parlamentet Althinget om att vanliga butiker ska få sälja alkohol. Samtidigt har den amerikanska butiks kedjan Costco köpt mark på Island och planerar att öppna varuhus där i höst. Costco bidrog till att alkoholmonopolet

i delstaten Washington avskaffades och där kontrollerar butiks kedjan i dag tio procent av alkoholmarknaden. Undrar just vad de planerar att sälja på Island?

Rafn Jónsson, tjänsteman på det isländska hälsodepartementet, är en av de som i Accents reportage, sidan 14, uttrycker oro för folkhälsan. Och enligt en undersökning som gjor-

des i höstas stödjer en majoritet av islänningarna monolet. Men ungefär hälften av politikerna i parlamentet, och de större butiks kedjorna, är för ett avskaffande. Nu riskerar frågan att hamna i skuggan av den så kallade Panama-skandalen, där det avslöjats att den isländska statsministern gömt undan tillgångar.

I Norge tilläts nu gårdsförsäljning av cider, mjöd och fruktvin, och i Finland har regeringspartierna enats om ett förslag som ska tillåta starkölsförsäljning i livsmedelsbutiker. Forskning och erfarenhet visar tydligt på riskerna med ökad tillgänglighet, men det hindrar inte de kommersiella krafterna i alkoholindustrin. Fajten för folkhälsan kan inte vinnas en gång för alla. Fajten måste tas varenda gång.

ULRICA AMBJÖRN

Interiör från en av det isländska monolets butiker.

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Redaktionen. Det är vi som gör Accent.

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO.
Pressläggning detta nummer: 27 maj
Nästa nummer kommer ut: 26 augusti

Ulrica Ambjörn

Chefredaktör och ansvarig utgivare
073-372 62 51
ulrica.ambjorn@iogt.se

Maria Zaitzewsky Rundgren

Featureredaktör, reporter
073-372 62 56
maria.zaitzewsky@iogt.se

Eva Ekeröth

Nyhetsreporter
073-372 62 50
eva.ekeroth@iogt.se

Nathalie C. Andersson

Digitalredaktör
073-372 62 53
nathalie.andersson@iogt.se

ETC Kommunikation

Layout och produktion

Bildbehandling Ola Falk **Adress** Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm **Telefon** 08-672 60 50 **Fax** 08-672 60 01
E-post accent@iogt.se **Webbplats** www.accentmagasin.se **IOGT-NTO:s förbundskansli** Tel: 08-672 60 00,
Besöksadress: Gammelgårdsvägen 38, Stora Essingen, Stockholm, www.iogt.se **Prenumeration (295 kr/år) och adressändring** 08-672 60 38, prenumeration@iogt.se, fax: 08-672 60 01 **Annonsbokning** Ulrica Ambjörn, tel: 08-672 60 51, accent@iogt.se **Tryck** V-TAB, Vimmerby. **Obeställt material** Tidningen svarar inte för insända, obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material. **Lagring** Allt material i tidningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll. **Taltidning** Accent finns även som taltidning. **ISSN** 0345-0406. Medlem i Sveriges Tidskrifter.

SVERIGES
TIDSKRIFTER

Här värvar vi i sommar!

Snart är det äntligen dags för semester och förhoppningsvis massor med sol. Att värva medlemmar till IOGT-NTO på sommaren har visat sig vara framgångsrikt. Både föreningar, distrikt och förbundet centralt har flera värvare på olika arrangemang runtom i Sverige. Bor du i närheten av de platser vi besöker? Semestrar du i trakterna? Är du själv deltagare vid något event? Det är alltid uppskattat att få besök av IOGT-NTO-medlemmar när vi är ute och värvar, så passa på att stanna till om du är i krokarna!

JUNI

11–17 juni GeKås, Ullared

ansvarig Olle Andersson 0733-83 83 28

19–26 juni Nyhemsveckan, Mullsjö

ansvarig Winnie Blom-Jensen 0701-90 84 61

20–26 juni Torpkonferensen, Örebro

ansvarig Winnie Blom-Jensen 0701-90 84 61

JULI

3–10 juli Politikerveckan i Almedalen

16 juli Nykter cruising Orsa 2016

ansvarig IOGT-NTO Orsa

17–23 juli Dansbandsveckan, Malung

ansvarig Robert Lindh 0733-72 62 19

25–31 juli Stockholm Pride

ansvarig Stockholms distrikt

AUG

6–14 aug Nolia, Piteå

ansvarig Robert Lindh 0733-72 62 19

Boka in i kalendern redan nu!

Fika för alla 1–30 september 2016

Läs mer på www.iogt.se

Stort överskott för IOGT-NTO

RÖRELSE Nästan 17 miljoner kronor blev IOGT-NTO:s överskott förra året. Främsta anledningen är att Miljonlotteriet gav mer än beräknat. En annan är att planerad verksamhet för fyra miljoner inte genomfördes. Bland annat handlar det om bidrag som inte betalats ut för att distrikten inte värvat tillräckligt många medlemmar.

Årsredovisningen visar också att kostnaderna har sjunkit mer än intäkterna har ökat. Men enligt förbundskassören Ulf Persson har IOGT-NTO inte sparat sig till överskottet.

– Vår uppgift är att använda de pengar vi har till verksamhet.

Lotteriet står för 92 procent av intäkterna, medan medlemsavgifter och insamling tillsammans inte ens bidrar med 1 procent.

NATHALIE C. ANDERSSON

Ombyggda smuggelbilar dödsfällor

ALKOHOL Norska tullen slår larm om att bilar byggs om och manipuleras för att kunna lasta så mycket som möjligt utan att det syns utifrån.

– De sätter fjädringen ur funktion och gör bilarna hårda och stumma så det ser ut som att de är tomma

när de kommer körandes, säger Geir Thomas

Finstad, chef för utekontrollerna vid Vägverket i Hedmarks län, till SVT Nyheter Värmland.

Bilarna blir svåra att manövrera; både att styra och att bromsa.

– Det är väldigt trafikfarligt, för du mister kontakten med vägbanan. Det har varit dödsolyckor i Norge med de här bilarna, säger Geir Thomas Finstad.

ULRICA AMBJÖRN

Halva publiken har druckit före match

Varannan fotbollsbesökare har druckit alkohol innan de kommer till arenan. Väl därinne blir de flesta serverade mer alkohol.

ALKOHOL Alkohol i samband med fotbollsmatcher är ett stort problem. Tillsammans med IQ och fotbollsklubbarna i Stockholm genomför därför STAD, Stockholm förebygger Alkohol- och Droget, satsningen Fotboll utan fylla.

STAD lät åtta skådespelare spela berusade när de försökte köpa alkohol på krogar i närheten av fotbollsarenorna, vid entrén till matcherna, och när de försökte köpa öl inne på arenan.

Trots att skådespelarna agerade kraftigt berusade när de skulle in på fotbollsarenorna i Stockholm blev de nästan alltid insläppta. Närmare nio av tio släpptes in och endast en av tio nekades inträde. Dessutom blev de flesta serverade alkohol inne på arenan, bara 32 procent fick inte köpa den alkohol de beställt. Det är betydligt sämre än på krogarna utanför arenorna, där var det 68 procent som inte fick handla.

STAD har också mätt promillehalten hos besökarna på åtta matcher på Tele2 arena, samt på Friends arena.

– Vi har sett att tredje besökare blåsa. De flesta har faktiskt gått med på det, säger Johanna Gripenberg.

Undersökningen visar att varannan besökare har druckit alkohol innan de kommer till matchen.

Deras genomsnittliga promillenivå var 0,63. Var tionde var kraftigt berusad med en promillehalt på 1,0 eller högre. I genomsnitt var de kraftigt berusades promillehalt 1,35 – de var alltså påtagligt berusade. Den som hade druckit mest hade en promillehalt på 2,63.

– Jag trodde nog inte att det var riktigt så illa, men jag är inte jätteförvånad, säger Djurgården fotbolls vd Henrik Berggren.

Enligt Henrik Berggren är klubbarna överens om att något måste göras.

Johanna Gripenberg, sektionschef på STAD, säger att klubbarna tagit emot resultatet väl och att de uppskattar samarbetet.

Att jobba med serveringarna på arenorna är dock inte helt enkelt. Personalen som jobbar inne på arenorna är också yngre och har mindre erfarenhet än de som jobbar på krogarna utanför.

– Att de är yngre, i kombination med att de jobbar tillfälligt och inte har samma erfarenhet, gör det säkert svårare att neka någon att bli serverad. Dessutom arbetar de under stor tidspress när många vill handla i pausen. Då är det inte riktigt läge att börja diskutera med kunderna, säger Johanna Gripenberg.

EVA EKEROTH

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FOTO: ISTOCK

Fotboll utan fylla. Detta ska genomföras:

- Anpassad utbildning i ansvarsfull alkoholservering för krogpersonal utanför respektive arena, samt till serveringsansvarig inne på respektive arena.
- Utbildning för entrépersonal från både arrangören och arenabolaget.
- Utbildning för serveringspersonal inne på respektive arena.
- Se över och arbeta med alkoholpolicy och till policyn kopplad handlingsplan.
- Klargörande av förväntningar på de olika aktörerna som är inblandade i samband med matcher.
- Förändra attityden till alkohol i samband med fotboll genom informationsinsatser och opinionsbildning.

FOTO: EVA EKEROTH

Inga främlingsfientliga grupper i nykterhetsrörelsens lokaler

Våra gårdar har antagit en policy kring hur man ska förhålla sig till främlingsfientliga grupper som vill hyra lokaler.

I RÖRELSE Det var på Våra gårdars ombudsmöte på Tollare folkhögskola den 14–15 maj som beslutet om en ny policy togs. Föreningar uppmanas neka lokaluthyrning till rasistiska och främlingsfientliga grupper.

Våra gårdars vd Thomas Olli understryker att policyn inte är tvingande. Varje förening är en egen juridisk person och man har själv rätt att besluta om vilka man vill hyra ut sina lokaler till. Men eftersom nykterhetsrörelsens grundsatser värnar om de demokratiska värdena, där alla ska känna sig välkomna, blir det problematiskt att upplåta lokaler till personer eller organisationer med rasistisk agenda, som ju per definition utesluter vissa:

– Det vi önskar är ett gemen- samt förhållningssätt och det har också stöd i Boverkets syn på lokalens roll i samhället. Vi har förstått att många ute i landet har efterlyst en ökad tydlighet från

Thomas Olli.

vår sida gällande de här frågorna och nu kommer vi att tydliggöra och synliggöra så att alla vet vad som gäller och vilket förhållnings-sätt vi har. Via utskick och vår hemsida kommer vi att informera om att vi inte ska förekomma i rasistiska sammanhang, säger Thomas Olli.

Han säger att det kan finnas gråzoner på lokal nivå, där det kan vara svårt att veta hur man ska förhålla sig. I förekommande fall uppmanar han föreningar som känner sig osäkra på hur de ska agera att kontakta antingen honom eller Våra gårdars ord-

förande Torsten Friberg.

– Man kan tycka att även en person med rasistiska åsikter borde vara välkommen, i demokratis namn. Men vi anser att det är nödvändigt att dra en gräns vid rasistiska och främlingsfientliga organisationer. De står inte för demokratiska värden och ska därför inte tillåtas hyra våra lokaler. Samlingslokaler ska vara trygga och säkra mötesplatser för alla människor, där demokratiska spelregler och respekt för alla människors lika värde gäller.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Flygresenärer nobbar drinken

ALKOHOL För många resenärer är drinken ombord på flyget obligatorisk, oavsett tid på dygnet. Men nu visar en brittisk undersökning att allt fler vill se alkoholrestriktioner under flygningen.

En gräns på två drinkar tycks vara något de flesta britter kan enas om. Det visar en undersökning av reseföretaget Opodos.

Deras europeiska grannar vill gå längre. Ungefär var tredje italienare, spanjor och fransman vill se ett totalförbud mot alkohol på flyget. Fler kvinnor än män vill se ett totalförbud, visar undersökningen.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Kortvarig lycka av alkohol

ALKOHOL Att alkoholberoende inte ger någon lyckokänsla är de flesta överens om. Trots det förknippar många alkohol med välbefinnande.

Hur det hänger ihop ville forskare från universitetet i Kent ta reda på. Resultatet de kom fram till var att medan de flesta kände sig lyckliga medan de drack, var det ingen som blev lyckligare eller mer välmående på sikt. Tvärtom. Det skriver Medical News Today.

Någon förändring i upplevd lycka baserad på förändrad alkoholkonsumtion upptäcktes inte förrän personerna i studien fick problem med alkohol. Då minskade livskvaliteten.

EVA EKEROTH

Lådvins mängdrabatt ökar alkoholkonsumtionen

ALKOHOL Hade vin bara sålts på flaska skulle alkoholkonsumtionen vara en halv liter lägre per person och år i Sverige. Den slutsatsen drar Mats Ramstedt, forskningsansvarig på CAN, av preliminära resultat från en nyligen avslutad studie om boxviner.

Förpackningen i sig står för en del av ökningen, någonstans mellan 20 och 40 procent, men den största ökningen, cirka 60 procent, beror på att den som handlar vin i en låda får en rejäl mängd-

rabatt. I genomsnitt är lådvinet 46 procent billigare än samma vin på flaska. Det låga priset beräknar forskarna ansvarar för en 25-procentig ökning av vinförsäljningen i Sverige.

I studien har man också konstaterat att de som köper lådviner dricker nästan dubbelt så mycket

Mats Ramstedt.

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

som genomsnittet, och att deras inkomster är lägre.

Lådvinerna, som står för 53 procent av vinförsäljningen, är alltså inget substitut för flaskvin, utan ett komplement som ger en ökad konsumtion.

– Det är väldigt dumt att ha mängdrabatt på alkohol. Det är olyckligt att utsatta grupper med lägre inkomster är hänvisade till förpackningar som driver upp konsumtionen, säger Mats Ramstedt.

EVA EKEROTH

FOTO: ISTOCK

HALLÅ DÄR!

Bengt Isaksson ...

... eldsjäl i IOGT-NTO sedan 35 år som får en egen stjärna på hedersplats i Vetlanda.

Hur kändes det när du fick beskedet?

– Jag blev väldigt överraskad och glad och känner mig förstås mycket hedrad. Stjärnan kommer att sitta på en pelare i eller utanför biblioteket. Jag har arbetat i 28 år som kommundirektör, men det är inte på grund av det arbetet som jag får stjärnan, utan på grund av mitt arbete i IOGT-NTO. Jag tycker att det är fint av kommunen att uppmärksamma det så stort. Jag är stolt inte bara för egen del. Det är ju tack vare alla engagerade medlemmar som IOGT-NTO har en framträdande roll i Vetlanda.

Hur ser ditt engagemang i IOGT-NTO Vetlanda ut?

– Jag har varit ordförande i två föreningar, varav den ena är med och driver Vallsjöbaden, där vi på sommaren har dans varje onsdag, midsommarfirande och många kulturarrangemang. 15 000 besökare strömmar igenom Vallsjöbaden på somrarna.

När äger utdelningsceremonin rum?

– Den 28 maj får jag hedersstjärnan under Vetlandafesten. Det blir fullmäktiges ordförande som delar ut den till mig samt till NHL-stjärnan och Vetlandabon Erik Karlsson.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Barn till missbrukare får för lite stöd

Junis kommunrapport 2016 visar att trots att många kommuner erbjuder stödgrupper till barn som växer upp med missbruk, är det få som nås av hjälpen.

ALKOHOL Förra året fick endast 2 290 barn stöd och hjälp, trots att cirka 400 000 barn lever med föräldrar som har ett riskbruk. Det visar Junis, IOGT-NTO:s juniorförbund, kommunrapport.

– Det har tyvärr inte hänt så mycket de senaste tio åren, det är alldeles för få barn som nås av de stödgrupper som kommunerna faktiskt erbjuder, säger Mona Örjes, Junis förbundsordförande, och fortsätter:

– Flera kommuner har svarat att de inte har haft några barn alls i sina stödgrupper.

Svarsfrekvensen har varit hög, 75 procent av kommunerna har besvarat enkäten. Av dem erbjuder 90 procent någon form av stöd till barn som växer upp i familjer

FOTO: PEDRO RIBEIRO SIMÕES/FICKR/CC BY 2.0

med missbruk. De barn som får stöd nås i första hand genom skolan, därefter genom kontakter med socialtjänsten.

– Det faktum att så få barn kommer till kommunens stödgrupper väcker frågan om det är något annat som behövs, säger Mona Örjes.

Hon har en vision om att alla som arbetar med barn redan under

sin utbildning ska få veta att stödgrupper finns. Hon vill också att alla kommuner ska erbjuda hjälp och veta hur de ska nå barnen.

Av de kommuner som svarat på Junis enkät sticker Linköping ut. Kommunens stödgrupper har nått 220 barn under 2015.

Rapporten kan läsas direkt, och beställas, på Junis hemsida.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Kampanj för att få bort öljätte ur Premier League

IRÖRELSE Fotbollslaget Everton sponsras av ett alkoholföretag. I kampanjen #OutbidChang samlas pengar i syfte att byta ut sponsorn Chang Beer mot en lokal frisörsalong.

– Det är tråkigt när teamet du älskar gör reklam för alkohol. Det sänder helt fel budskap till barn och unga, säger ena ägaren till familjeföretaget Barbers Club, Sean Jr, i ett pressmeddelande.

Kampanjen har tillkommit på initiativ av nätverket Big Alcohol Exposed, där bland andra IOGT-NTO, Junis och UNF ingår.

– Everton är det sista laget i Premier League där spelarna har alkoholreklam på sina tröjor. Att bjuda över Chang och vinna nästa sponsoravtal kommer kosta 16 miljoner pund. Sean och Sean är två sköna typer som driver en helt vanlig liten frisörsalong med en del sociala event. De kommer att behöva all hjälp de kan få från allmänheten, säger Mona Örjes, förbundsordförande för IOGT-NTO:s Juniorförbund, Junis.

EVA EKEROTH

FOTO:ISTOCK

Gratis läsk och vatten på studenternas nattklubb

Gratis läsk och vatten i obegränsad mängd till alla besökare. Det är ett av skälen till att Jönköpings studentkår belönas med utmärkelsen Livsstilspriset.

I RÖRELSE – Det är självklart smickrande att vi bli uppmärksammade på ett så positivt sätt, och ett kvitto på att det vi gör är bra, säger Rickard Bagge, kårhusföreståndare och personalansvarig för de cirka 200 personer som jobbar på nattklubben Akademien och studentkroen.

Jönköpings studentkår har fått Livsstilspriset 2015 för sitt arbete kring insparkar och med

studenternas nattklubb Akademien. Samtliga insparksfaddrar har fått utbildning i drogfrågor, och ett aktivt samarbete bedrivs med olika myndigheter, vilket lett till att de senaste insparkarna inte haft ett enda polisärend.

För att minska berusningsdrickandet på nattklubben serveras läsk och flaskvatten i obegränsad mängd till alla besökare. All personal utbildas också i ansvarsfull alkoholservering.

– Jag tror att vi är unika när det gäller gratis läsk- och vattenservering, säger Rickard Bagge.

Sedan 2007 har man arbetat aktivt med alkoholfrågan vid Jönköpings studentkår.

– Insparkarna i januari och augusti är våra högintensiva perioder. Det är då vi har chansen att forma den blivande studentgenerationen, och skapa förutsättning-

ar för en sundare alkoholkultur på både kort och lång sikt.

Rickard Bagge tycker att det är ett misstag att fokusera för mycket på helt alkoholfria evenemang.

– Att skapa alkoholfria arrangemang är jättebra, missförstå mig inte, men jag tycker att man ska lägga mycket mer energi på insatser där alkohol förekommer, säger han.

ULRICA AMBJÖRN

Fakta. Livsstilspriset

Livsstilspriset delas ut årligen av Jönköpings läns nykterhetsförbund. Tidigare pristagare har varit High Chaparall (2014), Ung kvinna & Cafe rum (2013) och Nice guy (2012).

Ny studie: Alkohol försämrar hörseln

ALKOHOL En ny studie visar att hörselförmågan blir nedsatt redan efter ett par drinkar. Det skriver abc.net.au. Kvinnors hörsel påverkas mest. När kvinnor kommer upp till 0,3 promille försämrar deras hörsel med mellan fem och tolv decibel, medan männen för-lorade mellan två och nio decibel.

Skilnaden blev störst för frekvenser mellan 500 och 1 000 Hertz, vilket är ett intervall där en stor del av talet ligger. Hörselnedsättningen var borta när personerna testades igen en vecka efter dryckestillfället. Personer som dricker för mycket under längre tid verkar dock få permanent nedsättning.

EVA EKEROTH

Skärpt receptkoll ska stoppa fusk

NARKOTIKA Läkemedelsverket och Socialstyrelsen har i en utredning föreslagit att narkotiska läkemedel och tillväxthormoner endast ska få skrivas ut elektro-niskt. Detta i syfte att motverka manipulation och förfalskade recept. Det skriver Drugnews. I dag skrivs över 90 procent av alla läkemedel ut via digitala system, men manipulation av kvarvarande pappersrecept förekommer, exempelvis genom att etiketten rivs bort efter expediering eller att volymer ändras på receptet.

ULRICA AMBJÖRN

7762

beslag av cannabis gjorde den svenska polisen 2015.

KÄLLA: SVT NYHETER SOM SAMMANSTÄLLT STATISTIK FRÅN NATIONELLT FORENSISKT CENTRUM, NFC.

Rickard Bagge.

FOTO: JÖNKÖPINGS STUDENTKÅR

BILDEN

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

FOTO: ISTOCK

Engagemang. Per Wihlborg tatuerade in sin utmärkelse Veteranmedaljen på axeln. Nu kan han alltid påminnas om engagemanget för IOGT-NTO. "Visst är det kärlek", säger han.

KOMMENTAREN

Bomba ljudmattan

Att alkohol får oss att höja rösten är fakta, se sidan 9. Men det är inte bara i skräniga restaurangmiljöer som ljudnivån är hög. Jag vet inte om det är jag som blivit gammal eller om det faktiskt är så att ljuden som omger oss har blivit fler och högre. Det verkar nästan maniskt. Alla lyssnar på något hela tiden. I lurar eller utan, eller i den närliggande omgivningen, frivilligt eller ofrivilligt.

Det är som att man inte vågar stänga av och låta det vara tyst en stund. Om det låter så slipper jag höra tomheten eka och besticken raspa mot kallt porslin: i bruset kan jag gömma mig, glömma, förtränga, skyla och låtsas att

livet är festligare än det är. Men framför allt slipper jag höra mina egna tankar, vilket är skönt – för tänk om jag är tom i bollen – eller har tankar som är dystra. Och det går ju inte, för man ska vara glad och driven och vilja saker. Hemma slås teven på även när ingen aktivt tittar. "Vill höra

nyheterna bara", säger maken medan han fipplar med mobilen och surfar på datorn. Vi äter middag med teven på i bakgrunden. I bilen skvalar radion.

Man pratar sport, väder, trafik, politik, eller så flamsar några programledare om ingenting alls, och så spelas någon låt som man inte orkar lyssna på, och så söker man efter en ny kanal med ännu fler oinspirerande låtar, tills man slutligen kommer på att man faktiskt kan stänga av. Inte lyssna. Låta tystnaden (näja, den relativa tystnaden) hägra i bilens trånga kupa. Jag bara undrar: vad är det för fel på lite tystnad?

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Ida Spångberg, Warawat Saybue och Karl Kårby är från kamratstödet Oliven i Katrineholm.

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

God stämning på forum i Vingåker

Platsen är ny, men konceptet detsamma när över hundra personer från IOGT-NTO-rörelsen samlades på Socialt forum.

I RÖRELSE Det är fredag kväll på Hjälmargårdens utanför Vingåker. I den stora hörsalen Vinön har de över hundra deltagarna samlats för invigningen av årets Socialt forum. Journalisten Sanna Lundell ska prata om medberoende och insikter från programserien *Djävulsdansen*. I ena änden av salen sitter Mommo Deeq, Cia Embretsen, Ikran Ali och Hamdi Mohamud. De har åkt från Borlänge för att vara med på Socialt forum.

– Jag är lite trött efter resan, men taggad. Jag ser fram emot helgen. Det här är min första kurs med IOGT-NTO, säger Mommo Deeq, vice ordförande i Dalarnas distrikt.

Även för Ikran Ali är Socialt forum nytt. Hon blev medlem i IOGT-NTO för knappt en månad sedan.

– Det är första gången, så jag vet inte hur det kommer vara. Men jag hoppas att det kommer bli roligt och spännande, säger Ikran Ali.

Cia Embretsen berättar att de precis har startat Svensk-somaliska nykterhetsföreningen i Borlänge.

– Vi vill få inspiration till vårt arbete, säger hon. Inspiration och nya kunskaper är det många av deltagarna som nämner som anledningar till att de kommit till Socialt forum.

– Jag vill se vad de andra kamratstödsföreningarna gör. Vi har mycket sportaktiviteter

i Katrineholm. Vi aktiverar ungdomar från behandlingshem och liknande. Jag har hört att de har någon typ av sydamerikansk kampsport i södra Stockholm, så det ser vi särskilt fram emot att höra mer om, säger Karl Kårby från kamratstödet Oliven i Katrineholm.

Också Rowell G. Wallenholm från Stockholm hoppas på lite nya idéer. Han besöker Socialt forum för första gången.

– Jag har varit medlem i två år, men började nyss jobba för distriktet i Stockholm. Jag vill lära mig mer om verksamheten, och är här för att få nya idéer och träffa människor, säger han.

Arrangörerna är nöjda.

– Vi har alla delar av IOGT-NTO-rörelsen här. Vi är blandade nationaliteter, alkoholpolitiskt intresserade, barnfamiljer, gamla vänner från förr, och nya bekantskaper. Mixen av människor skapar möjligheter. Vi möts vid fikabordet, vi ser likheter och olikheter och vi lär oss av varandra, säger Cariina Sundström.

Så kommer Sanna Lundell. Sorlet i salen tystnar. Hon börjar berätta om hur det var att jobba med serien *Djävulsdansen* som handlar om medberoende och anhörigfrågor.

– Det finns ett före och ett efter *Djävulsdansen*. Helt plötsligt har människor börjat prata om sina erfarenheter, säger Sanna Lundell.

NATHALIE C. ANDERSSON

Ekologiskt alkoholfritt från Dalarna

Äntligen ett torrt, kraftigt och välsmakande alkoholfritt till grillen Edward Blom

Rabarber - Lingon

Fyllig frisk rödfruktighet av rabarber och mogna lingon, torr balanserad syrlighet, med viss sötta i svansen.

Svarta Vinbär - Aronia

Nyanserad mörk frukt, kryddighet, friska toner av granskott och känsla av fat. 0,5% Alk.

Systembolaget nr. 1923

NYTT PRIS - 69 kr 75cl

VI-SKOGEN

ä-märket.se

ROOMI
consciously yours

info@roomi.se www.roomi.se

IOGT-NTO får halv miljon

I RÖRELSE Tack vare många kunders röster fick IOGT-NTO 589 437 kronor från stiftelsen Goodcause. Pengarna ska gå till det drogpolitiska arbetet, sociala verksamheten och Vit jul.

Stiftelsen Goodcause delar varje år ut pengar till väl-görenhet. Kunder till Goodcause-företagen kan välja vilka organisationer som ska få ta del av pengarna. IOGT-NTO var bland de åtta organisationer som fick vara med och dela. Josefine Larsson, ledamot i IOGT-NTO:s förbundsstyrelse, tog emot bidraget vid en ceremoni i Stockholm.

EVA EKEROTH

Nytt lagförslag: Starköl ska få säljas i finska matbutiker

ALKOHOL Finlands regeringspartier har enats om ett lagförslag som innebär att finländarna snart kommer att kunna köpa starköl i matbutiken. Förslaget från Samlingspartiet om att i livsmedelsaffärer även ska få sälja vin vann dock inget gehör. Enligt förslaget ska gränsen för vad som får säljas höjas från 4,7 till 5,5 procent. Det betyder i praktiken att det blir fritt fram för butikerna att sälja såväl starköl som så kallade long drinks och starkare ciderdrycker.

– Det kommer att leda till ökad konsumtion och ökade alkoholskador, säger alkoholforskaren Esa Österberg till Accent.

SÖREN VIKTORSSON

400%

fler drogtester gjorde polisen förra året jämfört med mitten av 1990-talet. Antalet positiva tester var dock detsamma.

Junis nyaste medlemmar

Junis växer ständigt. Nyligen fick organisationen ytterligare två medlemmar – tvillingarna Bruchfeld Scharf.

I RÖRELSE De snart nioåriga tvillingarna Jonathan och Benjamin Bruchfeld Scharf har båda bestämt sig för att gå med i Junis, IOGT-NTO:s juniorförbund, eftersom de gillar tidningen Struten och gärna vill åka på läger i sommar.

När såg ni Struten första gången?

– Det var för några veckor sedan. Vår moster kunde inte bestämma vilka serietidningar hon skulle köpa till oss när hon kom och hälsade på, så när hon fick några Struten av en kompis så tog hon med dem. Vi började läsa och tyckte att tidningen var jättebra. Vi läste mer och mer och sedan ville vi gå med i Junis, säger Benjamin Bruchfeld Scharf.

– Ja, och vi fick veta att om vi går med i Junis så får vi Struten i brevlådan. Vi läste om alla roliga läger och sa till vår mamma att vi vill åka på Junisläger i sommar! säger Jonathan Bruchfeld Scharf.

Tvillingarna Bruchfeld Scharf.

FOTO: MARIA ZAITZANSKY RUNDGREN

Vad är det bästa med Struten?

– Jag gillar att Struten skriver om att Junis hjälper flyktingar och samlar in pengar. Sedan tycker jag att det är roligt att barn intervjuar vuxna. Jag kanske själv vill bli Juniorreporter när jag blir äldre, säger Benjamin Bruchfeld Scharf.

– Serien tycker jag är bra. Och knep och knäp, korsordet och Tobbe Trollkarl. Lägren är också kul att läsa om, säger Jonathan Bruchfeld Scharf.

Vilket läger skulle ni vilja åka på?

– Jag vill åka på skidläger och teaterläger! Jag är jättebra på att åka skidor och så gillar jag att spela teater, säger Jonathan Bruchfeld Scharf.

– Samma för mig. Men jag vill helst åka på ett läger där man får vara ute i skogen och bygga kojor, tälta, paddla kanot och bada, säger Benjamin Bruchfeld Scharf.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Cannabissmissbruk i ungdomen ökar risken för tidig död

NARKOTIKA Tungt cannabisbruk i ungdomen ökar risken för tidig död. Det visar en ny studie från Karolinska institutet. Forskarna har följt upp 50 000 män som mönstrade för värnplikt 1969–1970. De som rapporterade att de använt cannabis vid 50 eller fler tillfällen visade sig ha 40 procents högre risk att dö i förtid, jämfört med dem som använde mindre cannabis eller ingen alls.

– Vi undersökte den här gruppen 1990, men då hittade vi ingen förhöjd risk. Nu har det gått ett antal år och tillräckligt många har avlidit för att vi ska kunna se skillnaderna, säger Peter Alleback, professor vid institutionen

för folkhälsovetenskap vid Karolinska institutet, och den som lett studien.

Sambandet mellan tungt cannabisbruk och för tidig död kvarstod även sedan forskarna kontrollerat för andra faktorer som kan påverka dödligheten, som alkoholbruk, psykisk sjukdom och sociala problem under uppväxten.

I artikeln påpekar författarna flera gånger att man ska vara försiktig med att dra slutsatser.

– Vi vet inget om deras fortsatta cannabisanvändning eller andra riskbeteenden som de kan ha lagt sig till med senare i livet, säger Peter Alleback.

EVA EKEROTH

De som använt cannabis vid 50 eller fler tillfällen visade sig ha 40 procents högre risk att dö i förtid.

FOTO:ISTOCK

Debattörer kräver skärpning av folkrörelserna

Folkrörelserna utvecklas inte tillräckligt snabbt och är inte lyhörda nog. Det är budskapet i antologin *Folkrörelser* – skärp er!

I RÖRELSE Antologin lanserades i samband med ett panelsamtal i ABF:s lokaler i Stockholm i början av april och intresset var påtagligt: Ett 70-tal åhörare var på plats och arrangören hade tvingats säga nej till ytterligare ett 30-tal intresserade.

– Jag tror att folk i rörelsen känner en frustration över att det finns så många ideella krafter som man inte vet hur man ska knyta till sig. Hur ska man förena det traditionella långsiktiga folkrörelsearbetet med det kortsiktiga snabbt upplammande engagemanget i enskilda frågor? Det är kärnfrågan, säger Tora Färnström, utredare på tankesmedjan Tiden och redaktör för boken, som gjorts på uppdrag av studieförbundet ABF.

I antologin ger elva skribenter sin syn på folkrörelsernas betydelse för demokrati och samhällsutveckling, och på vad som krävs för att överleva och vara relevanta i framtiden. Brit Stakston, expert på digitala medier, Jesper Bengtsson, chef på tankesmedjan Tiden, Foujan Rouzbeh, initiativtagare till Hijabupproret och Soppkök Stockholm, och Per Grankvist, samtidsanalytiker och författare till boken *Engagemang – Batman, Putnam och jag* är några av skribenterna.

Varför behöver folkrörelserna skärpa sig?

– Det är en genomgående

Tora Färnström,
utredare på
tankesmedjan Tiden.

upplevelse hos bokens skribenter att folkrörelserna inte utvecklas tillräckligt snabbt och inte heller är lyhörda nog. Man lämnar inte plats för nytt engagemang, stänger dörrar i stället för att öppna dem, och är inte uppdaterade på de nya digitala verktygen.

Tora Färnström betonar vikten av att utveckla den digitala kompetensen, inte bara när det gäller att informera, utan framförallt när det gäller att använda de interaktiva kanalerna till att skapa virala gemenskaper.

Hon betonar att det inte handlar om de gamla eller de nya folkrörelserna, utan om både och.

– Man behöver jobba på både lång och kort sikt. Man måste upp-

skatta värdet av byråkrati, av den kontinuitet som ger en demokratisk plattform, men samtidigt välkomna de nya snabba folkrörelserna och hitta modeller för samarbete på det globala planet. Det behöver byggas broar mellan det digitala och det analoga livet, säger hon.

Hon tar också upp nykterhet som en förutsättning, vid sidan av utbildning och arbete, för att kunna vara det hon kallar "en funktionell medborgare".

– Nykterhet är en del i att kunna klara av att delta i samhällsprojektet. Det är lika viktigt som det var för hundra år sedan, nykterhetsrörelsen är fortfarande relevant.

ULRICA AMBJÖRN

Fler flyktingbarn söker hjälp för missbruk

ALKOHOL Efter den senaste tidens ökande flyktingströmmar får Maria Ungdom ta emot fler och fler ensamkommande flyktingbarn.

– Det kan komma ett par om dagen, medan vi tidigare kanske tog emot ett flyktingbarn

i veckan. Med 300–400 ungdomar som sitter fast i en flyktingssluss är det lätt att exponeras för droger. Några har också redan ett missbruk när de kommer hit, säger Mathias Sjöberg, överläkare på Maria Ungdom.

Han oroas över att många går direkt på opiater och heroin, vilket innebär att de kommer in med ett tungt missbruk. Annars är det vanligare att inkörsporten går via alkohol och cannabis. Ett annat problem är bristen på tolkar.

– Det gör det svårare att arbeta med den här gruppen. Men vi gör så gott vi kan. Vi är duktiga på missbruk, men inte på trauma från krigshärdar. Ibland slussar vi barnen vidare till experter på det området, så att de kan få psykologhjälp, säger Mathias Sjöberg.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Kreativitet och kontakter har större betydelse än stor budget."

Alkoholindustrins nyhetswebb Just drinks om möjligheten till marknadsföring när reklamen är omgärdad av restriktioner.

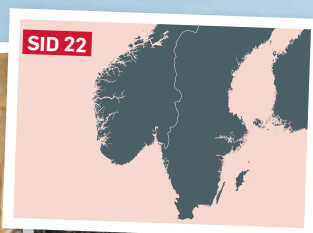
Mathias
Sjöberg.

FOTO: HANNA PERSONTIDEN

DET KOKAR PÅ ISLAND

Islänningarna är arga. De har tröttnat på korrupta politiker, och varje kväll demonstrerar de utanför parlamentet. I skuggan av Panama-skandalen riskerar ett förslag att avskaffa alkoholmonopolet att röstas igenom – **mot det isländska folkets vilja.**

TEXT EVA EKEROTH FOTO NATHALIE C. ANDERSSON

Ett förslag i det isländska parlamentet Alltinget, som skulle innebära att detaljhandelsmonopolet på alkohol avskaffas, har hamnat i skuggan av Panama-skandalen och avslöjandet att den isländska statsministern gömt undan tillgångar i ett brevlådeföretag. Ändå är monopolfrågan av stor betydelse för islänningarnas framtid.

– Går det här förslaget igenom kommer det att vara besvärligt att bedriva förebyggande arbete. Vi kommer att få mer pengar, men bara för att göra sådant vi inte tror på, som skrämselkampanjer och information – sådant som forskningen visar inte fungerar, säger Rafn Jónsson, projektledare på Hälsodepartementet när

Accent träffar honom på kontoret i departementets lokaler i utkanten av Reykjavíks centrum.

Enligt Självständighetspartiets förslag ska alla slags butiker få tillstånd att sälja alkohol.

– Det kan vara klädaffärer eller vad som helst. Allt utom kiosker, foodtrucks och bensinstationer. Varför just de ska undantas är det ingen som riktigt förstår, säger Rafn Jónsson.

Starksprit ska endast få säljas över disk, om det inte är en specialbutik som bara säljer alkohol. Åldersgränsen på 20 år, skatter och reklamförbudet ska behållas som tidigare.

Rafn Jónsson, projektledare på Hälsodepartementet, är bekymrad över de effekter ett slopat alkoholmonopol kan få.

– Men det är svårt att se hur en 18-åring ska kunna neka en 19-åring att köpa. Enligt förslaget ska man få sälja alkohol om man är 18. Dessutom vet vi att butikerna inte klarar ålderskontrollerna för tobak, säger han.

Han anser att förslaget skulle få förödande konsekvenser för Island om det går igenom.

– Tillgängligheten kommer att öka drastiskt. Om 50 försäljningsställen blir 200 visar internationella utvärderingar, inte minst från Sverige, att konsumtionen och skadorna ökar, säger Rafn Jónsson.

– Dessutom går förslaget emot den alkoholpolitik som Island antog så sent som 2014 och som skulle gälla till 2020.

Det går också emot WHO:s rekommendationer och mot den opinionsundersökning från oktober 2015 som visar att nästan två tredjedelar av islänningarna över 18 år motsätter sig en avveckling av monopolet, även om 41 procent kan tänka sig att låta livsmedelsbutiker sälja öl och vin.

Förslaget innebär också en ny syn på ansvarsfrågan, menar Rafn Jónsson.

– Förslaget gör den enskilde ansvarig. Politikerna vill pröva metoder som går ut på att skrämma och informera allmänheten för att få dem att inte dricka för mycket. Det är metoder som vi vet inte fungerar.

Jämfört med övriga Europa dricker islänningarna lite. Konsumtionen ligger på ungefär 7,2 liter per år för invånare över 15 år.

– Statistiken för restaurangförsäljningen är lite osäker. Sedan den ekonomiska krisen har vi inte haft möjlighet att följa den på samma sätt som tidigare, säger Rafn Jónsson, som är orolig för framtiden.

Han hävdar att fler unga kommer att få tillgång till alkohol om förslaget går igenom, och att unga och andra sårbara grupper kommer att påverkas mest.

– Den psykiska och fysiska hälsan kommer att försämrast. Levercirrhos är en diag-

"Går det här förslaget igenom kommer det att vara besvärligt att bedriva förebyggande arbete."

RAFN JÓNSSON

nos som vi har väldigt lite av. Den kommer att öka och samhällets kostnader att stiga. Att köpa alkohol överallt är inget som folk frågar efter. I Europa går de flesta länder mot en mer restriktiv politik, säger han.

Islands politiker har drivit privatisering av offentlig verksamhet längre än andra nordiska länder. För vissa är det en ideologisk fråga, men alkohol är också en lönsam bransch och många skulle gärna vilja vara med och dela på den kakan.

Butikskedjan Costco hör till de detaljhandlare som tidigare framgångsrikt engagerat sig för att lägga ner alkoholmonopolet i staten Washington i USA. Där kan vem som helst lägga ett medborgarförslag för att ändra lagen. Kan man samla tillräckligt med underskrifter så går förslaget igenom. Enligt Washington Post satsade detaljhandlarna tiotals miljoner dollar på att övertyga väljarna om att en privatisering skulle ge dem fler fördelar. De anlidade också ett företag för att samla in underskrifter.

Resultatet har, enligt tidningen, inte blivit det utlovade, i stället betalar staten Washingtons invånare mer för en liter alkohol än invånarna i någon annan stat. Antalet butiker har stigit från 329 till fler än 1 400. Costco, som satsade många miljoner på privatiseringskampanjen, har varit en av de största vinnarna; kedjan kontrollerar nu tio procent av alkoholmarknaden i Washington.

Nu har Costco köpt mark på Island och planerar att öppna ett varuhus i höst.

Självständighetspartiet, som är ett center-högerparti och sitter i regeringen tillsammans med det liberala Framstegspartiet, står bakom initiativet till förslaget att avskaffa monopolet,

Accent har sökt Vilhjálmur Arnason, mannen bakom förslaget, utan framgång. Han har dock tidigare låtit sig intervjuas av den nordiska webbtidningen Popnad.

I intervjun framhåller Vilhjálmur Arnason principen om fri handel som den viktigaste orsaken, men också att det skulle vara bra för företagen.

– Små butiker skulle gynnas av att få sälja alkohol och det skulle ge liv till handeln på landsbygden, säger Vilhjálmur Arnason, som själv är nykterist, till Popnad.

Självständighetspartiet är det enda parti som positionerat sig i frågan och tagit ställning för förslaget. I övriga partier går åsikterna isär.

Ögmundur Jónasson, parlamentsledamot från Vänsterpartiet - De gröna och tidigare hälsominister, har tagit ställning mot förslaget.

Socialdemokraternas partiledare, Árni Páll Arnason, talar i parlamentet.

En som tagit ställning mot förslaget är alltingsledamoten Ögmundur Jónasson, från Vänsterpartiet - De gröna. Han har tidigare varit hälsominister och ordförande i Islands motsvarighet till TCO. Numera är han ordförande i konstitutionsutskottet.

– Vi har hittat ett bra sätt att sälja alkohol med god service, utan kommersiella intressen. Varför ändra ett fungerande system? Dessutom visar alla studier att konsumtionen skulle öka, säger han när han tar emot Accent över en kopp kaffe i parlamentsbyggnaden.

Han tycker att det är talande att titta på vilka som stöder förslaget och vilka som är emot.

– Nästan alla organisationer som jobbar med alkoholberoende, sjukvård eller folkhälsa är emot förslaget. De som är för är de kommersiella krafterna, säger han.

Han tycker inte att förespråkarna lyssnar på experter och instanser som WHO och Nordiska rådet, och ställer en retorisk fråga:

– Om det finns ett samband mellan sätet vi distribuerar alkohol på och konsumtion, är det då en liberalisering vi vill ha?

HOTEN MOT MONOPOLEN

"Just nu är det lugnt, april är årets lugnaste månad. Hade det varit juli eller december hade vi inte kunnat gå omkring här."

EGGERT BOGASON

Lagerchefen Eggert Bogason (till höger) och monopolets vd Ivar Arndal visar runt i det stora lagret där all alkohol som säljs på Island passerar.

Inte heller konsumenterna skulle vinna på förändringen eftersom utbudet skulle försämrast, menar han.

– Staten skulle dessutom förlora intäkter och samtidigt få stå för de ökade kostnaderna. Nationen är emot förslaget, men kommersiella intressen vill ha en förändring och utövar påtryckningar. Det är ett oansvarigt förslag, säger Ögmundur Jónasson.

Även Socialdemokraternas partiledare Árni Páll Árnason är tveksam till förslaget.

– När jag blev invald i Alltinget stod jag bakom förslaget, men nu har jag ändrat mig och är ytterst tveksam. Alkohol är ett stort problem och erfarenheten från andra länder visar att konsumtionen skulle öka om monopolet avskaffades, säger han.

Han påpekar att 80 procent av befolkningen dricker 20 procent av alkoholen.

– Det betyder att 20 procent dricker resterande 80 procent. Alkohol är ett farligt medel som har stora konsekvenser för människor. Att göra genomgripande förändringar i politiken är ett stort steg. Vi skulle antagligen få fler sociala problem och fler barn skulle råka illa ut i hemmet.

Ändå är han inte främmande för tanken på att släppa in kommersiella intressen i alkoholförsäljningen.

– Jag har stor förståelse för den liberala synen att staten inte ska sälja alkohol. Om förslaget var att alkohol skulle få säljas i specialiserade alkoholbutiker så skulle jag rösta för. Nu är jag skeptisk, men har inte bestämt hur jag ska rösta och hoppas att jag slipper bestämma mig, säger han, och tillägger att meningarna i hans parti går isär.

Det isländska alkohol- och tobaksmonopolet har sitt huvudkontor en bit utanför Reykjavik. Från huvudkontoret är utsikten över det nästan överkligt blå havet fantastisk. När Accent kommer på besök är det onsdag förmiddag och den

Om monopolets butiker måste slå igen befarar många islänningar att alkoholskadorna kommer att öka samtidigt som utbud och service blir sämre för kunderna.

stora parkeringsplatsen utanför butiken, Vínbúðin, i bottenvåningen gapar tom. Annat är det på fredagseftermiddagarna berättar monopolets vd Ivar Arndal när han visar Accent runt.

I en stor lagerbyggnad med enorm takhöjd lagras öl, vin, sprit och tobak. Gaffeltruckar kör omkring lastpallar med varor. Här jobbar närmare 50 personer.

– Just nu är det lugnt, april är årets lugnaste månad. Hade det varit juli eller december hade vi inte kunnat gå omkring här. Då kör truckarna som skottspolar hela tiden, säger lagerchefen Eggert Bogason.

Öl är storsäljaren. Så mycket som 80 procent av försäljningen utgörs av öl, och de inhemska varumärkena dominerar. Liksom i Sverige minskar starkspriten i popularitet.

– Vi säljer ungefär 70 procent isländskt öl och 30 procent importöl, säger Eggert Bogason.

I ett angränsande rum står tre personer och packar lådor för hand. Vera Almeida lägger några flaskor och några burkar snus i en låda och försluter den väl.

– Det är beställningsvaror som ska till en av våra butiker, säger hon. Säkerheten är rigorös.

– En person plockar fram varorna och en annan packar. Dessutom övervakas packningen med kamera. Om en kund klagar på att varor har försvunnit så har vi bevis på att de i alla fall har packats ner i lådan, säger Eggert Bogason.

I Vínbúðin säljs dryck som innehåller en alkoholhalt över 3,5 procent. Åldersgränsen är 20 år, och butikerna klarar ålderskontrollen bra när bolaget gör oanmälda tester.

Någon alkoholfri öl säljs inte i monopolets butiker, men några alkoholfria viner har letat sig in i sortimentet. Utbudet av alkoholhaltiga drycker är stort.

Det isländska alkoholmonopolets vice vd Sigrún Ósk Sigurðardóttir är övertygad om att både utbudet och servicen kommer att bli sämre om monopolet avskaffas.

– Vi har 50 butiker och bara 13 av dem ligger i Reykjavik. Så skulle inte fördelningen se ut om monopolet inte fanns. Monopol-

Fakta. Island

Antal invånare: 325 000, varav 120 000 bor i huvudstaden Reykjavik.

Alkoholkonsumtion: Cirka 7,2 liter per invånare över 15 år (Sverige 9,4 liter).

Alkoholmonopol: Sedan 1922.

Antal försäljningsställen: 50 stycken.

Kort historik: Liksom i Sverige försvann tillverknings- och importmonopolet 1995, men detaljhandelsmonopolet blev kvar. Islands försäljningsmonopol, ATVR, avviker från de övriga nordiska monopolen genom att det lyder under finansdepartementet. Den isländska alkohollagen syftar till att motverka missbruk, men ATVR:s roll är att sköta försäljning, inte att arbeta förebyggande.

et innebär jämlikhet både för kunder och varor. Det känner folk till och 60–65 procent av befolkningen vill hellre handla hos Vínbúðin än i privata butiker, säger hon.

Sigrún Ósk Sigurðardóttir, det isländska monopolets vice vd, tycker att det viktigaste med monopolet är det sociala ansvaret.

"Marknadsföringen skulle öka och konsumtionen stiga om kommersiella intressen släpps in."

SIGRÚN ÓSK SIGURÐARDÓTTIR

"Alla som arbetar med ungdomar är emot förslaget, liksom majoriteten av det isländska folket."

ARNI GUDMUNDSSON

Arni Gudmundsson, ordförande för organisationen Föräldrar mot alkoholreklam, talar vid ett seminarium som IOGT anordnat för att bilda opinion mot förslaget att avskaffa monopolet.

Viktigast med monopolet tycker hon att det sociala ansvaret är.

– Vi lägger ner ett stort arbete på att sköta ålderskontrollerna och att inte sälja mer till folk än de tänkt köpa. Marknadsföringen skulle öka och konsumtionen stiga om kommersiella intressen släpps in. I detaljhandelns natur ligger att vilja sälja mer och mer, säger hon.

Isländska IOGT engagerar sig på olika sätt för att rädda monopolet.

– Vi har ordnat flera möten för politiker, media och andra intresserade. Varje år träf-

far vi parlamentariker och i september startade vi diskussioner om förslaget. I höstas ordnade vi ett möte i samband med nykterhetsveckan. I februari hade vi ett möte med Kristina Sperkova från internationella IOGT, och nu i april hade vi möte om hur man begränsar alkoholskador med Per Leimar från IOGT-NTO, säger Aðalsteinn Gunnarsson, chef för IOGT på Island.

Även IOGT:s ungdomsorganisation, Núll Prósent, har engagerat sig för monopolet.

– Tillsammans med ett par andra organisationer har vi samlat in nästan 4 000

namnunderskrifter mot förslaget. Vi har främst använt sociala medier för att uppmuntra folk att skriva under. Att inte få in alkohol i matbutikerna är den viktigaste frågan just nu, säger Ástrós Ósk Karlsdóttir, ordförande i organisationen.

IOGT är inte ensamma i sitt arbete. Organisationen Föräldrar mot alkoholreklam är också engagerade i frågan. De startade sin verksamhet 2008 för att komma åt alkoholreklamen som, trots förbud, når unga på Island. Organisationen har 700–800 medlemmar och 5 000 följare på Facebook.

– Vi är en aktiv organisation som lobbar mot alkoholreklam genom att skriva artiklar, annonsera och sprida information. Vi går rakt på sak och provocerar, säger Arni Gudmundsson, ordförande i föreningen.

För att stoppa förslaget om att avskaffa monopolet samarbetar de även med andra organisationer.

– Alla som arbetar med ungdomar är emot förslaget, liksom en majoritet av det isländska folket. De som är för förslaget är de som tjänar ekonomiskt på det. Det är klara linjer: business eller välfärd, säger Arni Gudmundsson.

Någon gång före sommaren är det tänkt att Alltinget ska ta ställning till förslaget, men många tvivlar på att det kommer hinnas med. ■

Fakta. Förslaget i korthet

- Alkohol ska få säljas i alla slags butiker utom i kiosker, bensinstationer och foodtrucks.
- Åldersgränsen på 20 år för att köpa alkohol ska behållas. Den som säljer alkohol ska ha fyllt 18 år.
- Starksprit ska säljas över disk om inte butiken är en specialbutik för alkohol.
- Förslaget att lägga ner monopolet stöds av ungefär hälften av politikerna i parlamentet, samt av de större butikskedjorna. Islänningarna är i huvudsak emot liksom samtliga organisationer

och myndigheter som arbetar med hälsa. Även de små bryggerier som vuxit upp på Island och säljer dyrare öl av hög kvalitet är emot, eftersom de befärar att deras drycker inte kommer att få något utrymme på hyllorna i matbutikerna.

- En gallupundersökning genomförd i oktober förra året visar att mer än två tredjedelar av islänningarna över 18 år är emot förslaget att avveckla alkoholmonopolet och införa försäljning av alla alkoholdrycker i matvaruaffärer. En femtedel stöder förslaget.

Så tycker islänningarna

TEXT EVA EKEROTH FOTO NATHALIE C. ANDERSSON

Pórdís Eila Ágústsdóttir,
gymnasielärare i fotografering:

– Det är komplicerat. Jag har bott utomlands lång tid och är van att kunna köpa alkohol var som helst. Det är bekvämt, men på ett sätt tycker jag att det är bra som det är nu. Servicen och utbudet är bra och kvaliteten på vinerna är bra. Staten sköter verkligen inte allting bra, men det här klarar de fint.

– Om det blir privatiserat tror jag att det blir som med restaurangerna. En stor kedja har köpt upp kvalitetsrestauranger där man tidigare kunde äta god mat till rimligt pris. Nu är maten sämre, portionerna mindre och priset högre. Troligen kommer de att sköta alkoholförsäljningen på samma sätt.

– Alkoholkonsumtionen är låg här på Island och det beror säkert en del på monopolet. Jag behöver inte köpa alkohol när som helst på dygnet. Folk pratar om det här i stället för viktigare saker som hur vi ska bli av med finansministern. Politikerna drar upp frågan för att ta uppmärksamhet från de verkliga problemen.

Pjetur Pjetursson, gymnasieestuderande:

– Jag tycker att alkohol ska säljas överallt. Nu när man bara får köpa i en butik köper folk på sig stora mängder. Om alkohol skulle säljas överallt skulle man bara köpa

det man behöver. Monopolet hindrar ingen från att köpa. Jag tror att de privata butikerna skulle klara ålderskontrollerna lika bra.

– Den som verkligen vill ha tag på alkohol får tag på det ändå. Om någon underårig dricker alkohol nu så händer ändå ingenting. Ett samtal hem till föräldrarna. Jag tycker att det borde vara kännbara straff för dem som dricker när de inte har åldern inne.

Anður Pálmadóttir,
gymnasieestuderande:

– Om de börjar sälja i alla butiker kommer det att bli lättare för barn och unga att få tag på alkohol. Ålderskontrollen kommer att bli sämre och i privata butiker är det också lättare att stjäla alkohol. Jag gillar vårt system. Det är dyrare än i andra länder, men det är bra. Det gör att man dricker mindre.

Kristíne Guðjónsdóttir,
säljare i en hantverksbutik:

– Det är Självständighetspartiet som vill ha den här ändringen, men politikerna är inte eniga. Det är många som är emot. Bland allmänheten också. Staten har stora intäkter av alkoholförsäljningen som vi skulle förlora om den blir privatiserad.

– Konsumtionen kommer att öka vilket kommer att medföra större utgifter. Staten

har gjort butikerna bättre och bättre och de har också öppnat fler, så även de som bor långt ut på landsbygden kan handla. Tillgången är redan god. Jag är glad för systemet som vi har i dag. Det gör att utbudet blir bättre. Och det är inte rimligt att vi som jobbar i butiker som den här ska ta ansvar för att sälja alkohol.

Hjálmar Bogi Hafliðason,
parlamentsledamot:

– I Vínbúðum i Husavík, där jag kommer ifrån, har vi minst 20 olika sorters kvalitetsviner. Det skulle vi inte ha utan monopolet. Jag är emot förslaget, men jag har inte bestämt hur jag ska rösta än. Men det är talande att alla organisationer som arbetar för folkhälsan är emot, medan de kommersiella intressena är för. Å andra sidan bor min syster i Tyskland och jag tycker det är väldigt bekvämt att kunna köpa alkohol var som helst när jag är där.

Skarphéðinn Ívarsson,
anställd på golfbana:

– Utbudet är bra i dag. Och finns inte det du vill ha så kan du beställa allt du vill. Om Vínbúðin blir sålt kommer utbudet att bli sämre. Det ska vara lite svårt att få tag på vin. Det är inte bra om det är för enkelt.

HOTEN MOT DE NORDISKA MONOPOL

Staten har monopol på försäljning av alkohol i Sverige, Norge, Finland, på Island och Färöarna.
De utmanas ständigt av privata aktörer.

TEXT EVA EKEROTH

Sedan Finland, Island, Norge och Sverige tvingades att avveckla monopolen på produktion, import, export och partihandel i samband med EES-förhandlingarna 1994 har en mängd privata aktörer dykt upp på alkoholområdet.

Målet att hålla vinstintressen borta har delvis fallit. Det märks inte minst på att de kvarvarande detaljhandelsmonopolen ständigt utmanas.

FÄRÖARNA

NORGE

SVERIGE

FINLAND

Sverige

Systembolaget är ett populärt bolag med stort stöd bland allmänheten.

– Förtroendet för Systembolaget är starkt, både hos kunder och politiker.

På en rak fråga vill 77 procent av svenskarna att Systembolagets ensamrätt består, säger Lennart Agén, presschef på Systembolaget.

I det läget är det inte troligt att ett förslag att avskaffa monopolet skulle läggas. Hotet kommer i stället från uppfinningsrika aktörer som undergräver monolets ställning. Ett exempel är de återkommande förslagen om att tillåta gårdsförsäljning, som oftast

formuleras som att vingårdar i Sverige ska få sälja vin till besökare. Det kan låta harmlöst, men eftersom EU inte tillåter att man gynnar inhemska produkter måste i så fall även producenter från andra EU-länder få sälja sina varor. Inte heller går det att begränsa rätten att sälja till små gårdar, eftersom det i så fall diskriminerar de stora alkoholproducenterna.

Ett annat exempel är internetvinhandlare som förmedlar inköp av alkohol från utländ-

ska bolag. Gränsen mellan laglig och olaglig verksamhet är härfin och svårbegriplig för såväl jurister som politiker och allmänhet.

Båda företagserna kan leda till att EU-domstolen anser att Sverige har upphävt monopolet. Följden blir då att andra än staten får rätt att öppna butiker.

– Det behövs ett helhetsgrepp i alkoholpolitiken som även omfattar gårdsförsäljning, distanshandel och alkoholreklam, säger Lennart Agén.

Fakta. Sverige

Startår: Systembolaget grundades 1955.
Antal butiker: 436 butiker finns i alla 290

kommuner, plus 473 ombud.
Alkoholkonsumtion: 9,2 liter årligen per

invånare över 15 år.
Folkmängd: 9 593 000.

Källa alkoholkonsumtion: WHO:s rapport "Global status report on alcohol and health 2014".

OLEN

Färöarna

Färöarna har det yngsta monopolet av de nordiska länderna. Rúsdrekkasøla Landsins grundades 1992. Trots att Färöarnas monopol är relativt nytt är också det ifrågasatt.

– Det kommer politiska förslag i den riktningen. Nuvarande näringsministern föreslog när han var i opposition att vin och öl skulle få säljas i butikerna, men förslaget gick inte igenom. Nu är han min chef. Vi är placerade under näringsdepartementet, säger Rógvi Andrias Fossádal, vd för Rúsdrekkasøla Landsins.

Stödet bland befolkningen är relativt stort.

– Folk är nöjda med utbudet och servicen, säger han.

Även om Rógvi Andrias Fossádal anser att det fungerar ganska bra så tycker han ändå att det är problematiskt att monopolet är placerat under Näringsdepartementet.

– Näringsdepartementet får inte del av intäkterna av alkoholförsäljningen. De stannar hos finansdepartementet. Inte heller behöver de ta ansvar för de högre kostnader som hälsodepartementet drabbas av om konsumtionen ökar, säger han.

Just nu görs en översyn av alkoholpolitiken.

– Det blir ingen förändring av alkohollagen, utan en ny strategi. Något akut hot mot monopolet handlar det inte om just nu, säger Rógvi Andrias Fossádal.

Fakta. Färöarna

Startår: Rúsdrekkasøla Landsins har funnits sedan 1992 och ersatte då det gamla ransoneringsystemet.

Antal butiker: 7. Därtill kommer att de två lokala bryggerierna säljer öl upp till 5,8 procent i flera egna så kallade outlets.

Alkoholkonsumtion: 6,4 liter årligen per invånare över 15 år.

Folkmängd: 48 574.

Finland

Även det finska monopolet är satt under press. Nyligen föreslog regeringen att procenthalten på de drycker som får säljas i livsmedelsbutikerna ska höjas från nuvarande 4,7 till 5,5.

– Det föreligger inget direkt hot mot monopolet, men man håller på med en helhetsreform av alkohollagstiftningen. Det finns ett starkt tryck att öka procenthalten på de drycker som får säljas i livsmedelsbutikerna. Man har talat om nivåer på 7 eller 8,5 procent, säger Tomas Karlsson, forskare vid det finska nationella institutet för hälsa och välfärd.

Då skulle det att bli möjligt att köpa vin i matbutikerna.

– Det skulle underminera monolets trovärdighet och på sikt hota monolets existens, säger han.

Enligt Thomas Karlsson använder de som vill driva igenom förändringen selsättningen som argument.

– Retoriken går ut på att de vill främja möjligheten för små bryggerier att nå ut med sina produkter, säger han.

Enligt en årlig opinionsundersökning tycker dock 80 procent av befolkningen att de nuvarande restriktionerna är bra eller att de borde utökas. 90 procent anser att starksprit endast ska få säljas på Alko, och över 60 procent att det samma ska gälla vin och starköl.

Fakta. Finland

Startår: Alko har funnits sedan 1932.

Antal butiker: 352 plus 96 ombud.

Alkoholkonsumtion: 12,3 liter årligen per invånare över 15 år.

Folkmängd: 5 439 000

Danmark

Danmark har inget alkoholmonopol, varför landet inte är med i den här artikeln.

Norge

I Norge är bilden ungefär densamma som i de övriga länderna.

– Vinmonopolet är inte direkt hotat. Stödet för norsk alkoholpolitik och Vinmonopolet är stark, både i befolkningen och bland politikerna i Stortinget. Samtidigt är det, som i Sverige, en del indirekta hot, svarar Vinmonolets kommunikationsdirektör Halvor Bing Lorentzen.

Det viktigaste anser han vara att monopolet tappar marknadsandelar till andra försäljningskanaler.

– Främst gäller det taxfree-handel på färjor och flygplatser, som nu står för 15 procent av den alkohol som norrmännen konsumerar, och gränshandel, speciellt mot Sverige där tio procent av alkoholen kommer ifrån. Med minskade marknadsandelar reduceras Vinmonolets relevans och legitimitet. Våra kunder är väldigt nöjda med oss. Vi toppar förtroendeundersökningar i Norge, men allt färre handlar av oss. Det kan bli en utmaning, säger han.

Andra hot är desamma som i Sverige.

– I Norge har vi också en utmaning med gårdsförsäljning och i dag (29 april) öppnas möjligheten att sälja cider, mjöd och fruktvin från gårdar. Även i fortsättningen kommer det att vara förbjudet att sälja starköl, vin och sprit från gårdar, men vi kan inte bortse ifrån att det på sikt kan skapa tryck på att även få sälja starköl.

Han underskattar inte heller dem som vill få möjlighet att sälja alkohol.

– Även om cider, mjöd och fruktvin säljs i små volymer på Vinmonopolet så ser vi ett potentiellt hot i att kreativiteten kan blomstra i produktionen av dessa produkter och att volymerna kan öka. Utmaningen med internetförsäljning har vi inte på samma sätt som i Sverige eftersom lagstiftningen ser lite annorlunda ut.

Fakta. Norge

Startår: Vinmonopolet har funnits sedan 1922.

Antal butiker: 306.

Alkoholkonsumtion: 7,7 liter årligen per invånare över 15 år.

Folkmängd: 5 084 000.

Elisabeth Ritchey:

Narkotikan tog min son

Sommaren 2009 dog Alexander Ritchey av en överdos. Kvar blev hans mamma Elisabeth. Sorgen och saknaden går aldrig över, men hon har lärt sig att leva med dem.

TEXT MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN FOTO MARC FEMENIA

För Elisabeth Ritchey är den 18 juli 2009 dagen då hennes liv förändrades för alltid. Den började bra. Elisabeth hade några dagar tidigare rest till familjens lantställe tillsammans med dottern och sitt första barnbarn. In i det sista hade hon hoppats på att äldste sonen Alexander, 30 år, skulle följa med, eftersom han hade uttryckt en önskan om det. Men han hörde inte av sig och dök inte upp, så de åkte ändå.

– Jag sa till min dotter att nu åker vi ändå, vi kan inte vänta längre. I efterhand inser jag hur naiv jag var. Jag förstod inte att det var så pass illa. Jag trodde att Alexander faktiskt kunde välja bort drogerna,

säger Elisabeth och tystnar en kort stund innan hon förmår fortsätta.

Elisabeth visste att Alexander hade återfallit i missbruk, men hade vid den här tidpunkten kommit fram till att hon inte längre kunde ta ansvar för hur sonen skulle leva sitt liv. Hon hade nått insikt om att han var sjuk och behövde hjälp. Hennes ständiga kontrollerande och tjuvande skulle inte hjälpa honom, det förstod hon nu. Hon hade gjort allt som stod i hennes makt för att förmå honom att bli drogfri, under så många år.

Dagarna innan de åkte till lantstället hade hon haft lite kontakt med Alexander. Han hade dykt upp hemma hos henne

i Stockholm, drogpåverkad. Då bad hon honom att gå. Hon var tydlig med att hon inte ville träffa honom i det tillståndet.

Det var den sista gången hon såg honom i livet. Men det anade hon förstås inte när han försvann ut genom ytterdörren. Innan han gick kom de överens om att ses och prata före avresan. Elisabeth ville få honom att förstå att hon menade allvar med att han skulle vara drogfri om han ville umgås med familjen. Men han dök inte upp vid det avtalade tillfället och hörde inte av sig. Elisabeth väntade och hoppades men var inte särskilt förvånad. Det var så här det hade sett ut den senaste tiden.

– Min allra största fasa var att han skulle dö på grund av missbruket. Men man vill ju inte tro att det kommer att hända. Inte mitt barn.

Telefonsamtalet skar högsommardagen itu. Det var yngste sonen som ringde och skrädd berättade att Alexander hade tagit en överdos och att han var död. Han hade hittats i badrummet hemma hos en kompis. Ambulanspersonalen som kallats till lägenheten gjorde upplivningsförsök, men kunde bara konstatera att det var för sent.

Det Elisabeth hade fasat för hade inträffat. Men hon kunde inte ta in informationen. Hon hörde orden, men begrepp ingenting.

– Jag var helt blockerad. Det gick inte att förstå att Alexander var död. Jag fokuserade i stället på att ta hand om hans lillebror som var ensam i Stockholm och som måste hantera allt detta utan stöd av sin familj. Jag hade kvar honom i luren tills en kompis till honom kom och tog över. Sedan ringde jag min egen bror som genast tog sig till lantstället.

Resten av dagen försökte de ta hand om varandra och förstå det ofattbara. Dagen därpå reste de tillbaka till Stockholm i god tid för att finnas hos Alexanders lillebror när han vaknade morgonen därpå.

Den 19 juli var den första dagen av resten av livet utan Alexander. Den första dagen av bottenlös sorg och saknad. En av många som Elisabeth inte trodde att hon skulle överleva.

– Människor frågar mig: hur överlevde du? Men jag har inte överlevt. Jag är för alltid förändrad. Alexanders död har gett mig ett stort ärr och sorgen går aldrig över.

Det där med ett sorgeår stämmer inte, menar Elisabeth.

– Sorgen kommer att vara min följeslagare under återstoden av mitt liv. Däremot har jag lärt mig att leva med den, och minnena väcker inte längre samma akuta smärta. Men det går inte en dag utan att jag tänker på mitt barn, säger hon, och stryker med handen över boken som Alexander skrev om sitt liv medan han var på behandlingsshem; en av de sista gångerna som han lyckades hålla sig drogfri en längre period.

Boken heter *Välkommen till helvetet*. 2011 gjorde en vän till Alexander en dokumentärfilm som bygger på boken. Och visst blev hans liv på många vis till ett helvete på grund av drogerna, som med åren kom att ta kommando över hans tillvaro. Alexander ville sluta, men klarade det inte.

Hans resa in i missbruket började som för många andra med alkohol. Elisabeth berättar att han var ett mycket aktivt och känsligt barn som alltid gick "all-in". När

FOTO: KENT HULT

"Människor
frågar mig: hur
överlevde du?
Men jag har
inte överlevt.
Jag är för alltid
förändrad."

han spelade pingis, spelade han nästan dygnet runt för att bli bäst. När han drack blev han fullare än sina kompisar. Han var en klipsk och hängiven pojke utan stopp.

Alexander visade sig tidigt vara en stor pingistalang och fick börja på ett pingisgymnasium i Falkenberg. Det innebar att han flyttade hemifrån redan som 16-åring. Med viss tvekan släppte Elisabeth iväg sin omogne och lite barnslige son, men utgick ifrån att han skulle vara i trygga händer. Hon ville ge honom chansen att utveckla sin talang, eftersom han var en extremt duktig pingisspelare. Han kom tidigt med i juniorlandslaget och de tävlade runt om i Europa. Alexander vann ofta och blev allt skickligare.

Men det var också under den här perioden som han började dricka alldeles för mycket alkohol. Det gick så långt att han blev avstängd från skolan. Han flyttade hem igen och under vårterminen samma

år lugnade han ner sig. Elisabeth förstod att om Alexander skulle bo på annan ort måste det vara i en trygg miljö där vuxna höll koll på honom.

– Han klarade inte att sätta gränser för sig själv. Han behövde ramar och struktur för att inte falla tillbaka i destruktiva beteenden, säger Elisabeth.

Alexander värvades till en pingisklubb i Linköping och flyttade dit. Han fick en skräddarsydd vardag och bodde under ordnade förhållanden hemma hos sin tränare. Det gick bra under flera år, i alla fall under terminerna. Men på sommarloven drack han.

Under tonåren handlade det mest om alkohol. Men så småningom började Alexander testa andra droger. Det hindrade honom dock inte från att avancera inom pingisen. Han blev värvad till elitserien och spelade en och en halv säsong på elitnivå.

– Han körde nästan slut på sig själv eftersom han inte kände var hans gräns gick, säger Elisabeth, och berättar att de alltid kunde prata med varandra om det som hände i hans liv.

Men när det gällde missbruket mörkade Alexander. Han ville inte oroa sin mamma. Tjugotre år gammal utreddes han och fick diagnosen alkoholberoende. Elisabeth var på sin son för att han skulle bli nykter. Men trots att han tillät henne insyn i hans vård, ville han inte riktigt erkänna hur stora problem han hade.

Under några år bodde han av och till hemma hos Elisabeth i Täby. Men han fortsatte att dricka. Så småningom flyttade han tillbaka till Linköping. 2004 åkte han in på behandlingshem. Vid det laget hade pingiskarriären krackelerat. Han missade träningar, men fortsatte häpnadsväckande nog att ligga på topp när han väl spelade – trots drogerna.

– I efterhand har folk undrat hur han klarade att spela så bra pingis samtidigt som han var påverkad. Men det kunde han, på något vis. Han hittade en teknik som fungerade, säger Elisabeth med ett svagt leende.

Men till sist gick det inte längre. Alexander slutade med pingisen, samtidigt som droganvändandet tog fart. Han tog amfetamin och började, efter en period på behandlingshem, med heroin. Han dömdes till kontraktsvård i tolv månader, blev därefter drogfri och började plugga på Folkuniversitetet. Han läste i dubbel hastighet och fick högsta betyg i allt. Elisabeth undslipper sig en liten suck.

– Det var så typiskt Alexander. Han körde slut på sig själv igen. Visst, han hade kunnat bli vad som helst med sina fina betyg. Men allt handlade om hans stora bekräftelsebehov och hans oförmåga att

Fakta. Elisabeth Ritchey

Ålder: 67 år.

Familj: Tre barn, varav två i livet, och barnbarn.

Bor: På Södermalm i Stockholm.

sätta gränser. Jag sa till honom att det räckte att plugga i normalfart. Men han lyssnade inte.

Efter mer än två års drogfrihet återföll han i missbruk. Som hon kämpat för Alexander. Pratade med honom, ringt och tjatade på beroendevården, polisen och socialtjänsten. Kontrollerat och oroat sig, dag och natt. Och ändå slutade han inte. Elisabeth kände vanmakt – och ilska.

– Jag trodde att han inte ville bli drogfri tillräckligt mycket – och det gjorde mig arg. Jag förstod inte att han led av en

"Jag slutade att klaga och tjata. Det var en sorts lättnad."

beroendesjukdom som han inte kunde styra över med viljan, säger Elisabeth.

Hon berättar om ögonblicket då hon verkligen förstod vidden av hans beroende.

– På sommaren två år innan han dog bodde han hemma hos mig. Jag hittade en sked och folie i hans rum och ringde Maria Ungdom och frågade vad det betydde. De svarade att det helt säkert tydde på att Alexander missbrukade heroin. Jag kände en enorm maktlöshet och rädsla. Ångesten sköljde över mig, säger Elisabeth.

Hon tog genast kontakt med socialtjänsten i Linköping.

– Jag insåg att han måste få hjälp snabbt och att jag inte klarade det längre. Där och då släppte jag all tro på honom. Jag förstod att han var sjuk och att det inte gick att lita på honom. Jag slutade att klaga och tjata. Det var en sorts lättnad. Jag hade själv gått in i väggen, men trodde att det berodde på jobbet. Men det handlade om stressen kring Alexanders missbruk.

Alexander tvångsomhändertogs, avgiftades och fick genomgå en ny utredning. I juni 2008 skrevs han ut.

– Han var glad och drogfri igen och hade under inläsningen skrivit boken om sina erfarenheter. Skrivprocessen blev ett sätt att bearbeta det han gått igenom. Jag hoppades att han mådde bättre, men vi hade inte så tät kontakt. Jag hade tagit ett steg tillbaka och hade slutat kontrollera och styra honom. Jag fanns där, men var tydlig med att han måste ta tag i sina problem själv.

Elisabeth tystnar när det antika vägguret i vardagsrummet börjar slå sina klangfulla slag. Det sker varje halv- och heltimme och påminner om tidens gång.

– När vi talades vid sa han att allt var okej. Men snart var han tillbaka i missbruket. Julen 2008 tillbringade han med oss och det blev några fina dagar i gemenskap. Jag undvek att fråga ut honom om droger, men han verkade i alla fall inte vara påverkad just då, säger Elisabeth.

Efter Alexanders död har hon många gånger rannsakat sig själv: Vad gjorde hon för fel? Varför gjorde hon inte mer? Varför släppte hon taget?

– Så många om och men. Jag har känt mycket skuld som mamma, att jag borde ha gjort mer. Men jag vet nu att det handlar om mina känslor, inte om verkligheten. Jag vet att jag inte orsakade min sons död. I dag har jag förlikat mig med det som hände och plågas inte längre av dåligt samvete.

Efter Alexanders död trodde inte Elisabeth att hon skulle överleva. Men dag lades till dag och hon fortsatte att finnas till. Hon sökte hjälp och stöd. Fick en fin samtalskontakt i prästen som arrangerade begravningen. Deltog i stödgrupper för anhöriga till missbrukare och en grupp för föräldrar som förlorat barn. Med några vänner fick hon en fördjupad kontakt, medan andra försvann. Döden skrämmer vissa så pass att de vänder den sörjande ryggen. Elisabeth var å sin sida skör och

känslig för människors, ofta ofrivilliga, okänslighet.

– Det är så viktigt att våga vara närvarande som medmänniska. Att våga fråga, lyssna och bara finnas där. Och att benämna och bekräfta sorgen och låta den ta plats, säger hon.

Med facit i hand är Elisabeth tacksam över att hon vågade vara i sorgen, med all den smärta som det har inneburit. Det är annars lätt hänt att fastna i ältande och självanklagelser, som gör att sorgen kapslas in i stället för att transformeras till kärleksfulla minnen och försoning.

Trots att ingen har reagerat anklagande har hon själv känt skam över att Alexander dog av en överdos. Hon har anklagat sig själv många, många gånger. Hur kunde hennes son, som vuxit upp i en helt vanlig familj utan missbruksproblem, bli missbrukare?

– Det har varit jobbigt när folk har frågat vad Alexander dog av. Svaret känns skambelagt och länge undvek jag att prata om det. Det har varit en utmaning att förhålla mig till att han dog av missbruk, säger Elisabeth.

Av och till under intervjun har hon behövt stanna upp och samla sig för att orka fortsätta. Trots att åren har gått, väcker minnena starka känslor. Men inte bara av smärta, utan också av kärlek, glädje och tacksamhet över att få ha varit mamma till Alexander. En ung man som var så oändligt mycket mer än sitt missbruk. ■

Fokusskifte i den globala narkotikapolitiken

Kriget mot narkotikan är slut. Politiken ska nu ha folkhälsa och mänskliga rättigheter i fokus. Det blev resultatet av FN-mötet om narkotika.

TEXT EVA EKEROTH

En ny deklaration antogs enhälligt vid FN:s generalförsta möte om narkotika i april. Där framhålls vikten av förebyggande arbete, human och effektiv vård, samt tillgång till narkotikaklassade mediciner.

Pierre Andersson, programsekreterare på IOGT-NTO som var på plats i New York, är ganska nöjd med resultatet.

– Det är ett bra dokument, även om jag gärna sett att det gått längre, till exempel genom att ta avstånd från dödsstraff. Kan vi bara genomföra en bråkdel av det här så har vi nått långt, säger han.

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

FN:s narkotikakonvention ska vara grunden för framtidens politik. De som förespråkar legalisering hade önskat att en kommission skulle tillsättas för att utreda konventionen inför nästa möte 2019, men någon sådan blev det inte.

Enligt Pierre Andersson är det slående hur språkbruket har förändrats. Han berättar att USA:s *surgeon general* (folkhälsogeneral), var uppe i talarstolen och sa: "För 25 år sedan startade vi kriget mot narkotikan, men det blev oavsiktligt ett krig mot missbrukarna".

– Mycket av det förändrade språkbruket är bra. En rätt stor del av världen har en ensidigt repressiv politik. Ur det perspektivet är det nya fokuset bra. Problemet är att legaliseringssidan nu upplever att de har medvind och flyttar fram sina positioner.

Även den svenska politiken har bytt retorik och inriktning och vill inte längre kalla sig restriktiv. Enligt Dag Endal,

internationell programkoordinator på FORUT (norska motsvarigheten till IOGT-NTO:s internationella institut) är det en bra strategi.

– Ja, den internationella kampen är nu till stor del en kamp om ord. Använder man fel ord så är det ingen som lyssnar, säger han.

FOTO: PRESS

Dag Endal var en av de sex utvalda bland 250 sökande som fick möjlighet att tala inför generalförsta mötet.

– Det var en mycket speciell upplevelse att stå där i världens viktigaste talarstol med inflytelserika personer från hela världen och ha tre minuter att säga något viktigt på. Men jag tycker att det gick bra. Jag kan sammanfatta det jag sa med orden handling, utveckling, prevention och mobilisering, säger han.

Liksom Pierre Andersson är han positiv till svängningen mot fokus på hälsa

och mänskliga rättigheter, men han ser också faror.

– För oss betyder mänskliga rättigheter att man till exempel inte ska använda dödsstraff, men för den amerikanska legaliseringsrörelsen betyder det rättighet att använda narkotika, säger Dag Endal, och fortsätter:

– Folkhälsa för oss betyder att skydda människor från droger genom förebyggande arbete och bra vård. För andra betyder det att man inte ska satsa på prevention utan på skademinimerande åtgärder som sprutrum, sprututbyte och medicinsk utdelning av heroin.

Även Linda Nilsson, generalsekreterare i World Forum Against Drugs (WFAD), deltog i mötet.

– Det viktigaste som kom ut av mötet var att slutdokumentet klubbades igenom och att det var konsensus om det, säger hon.

Hon tycker att det är viktigt att påminna om hur överens alla länder ändå är.

– Före mötet fick man intrycket att många länder ville ha en förändring i liberal riktning. Legaliseringsförespråkarna har en stark lobby och märks mycket, men det speglar inte verkligheten, säger Linda Nilsson. ■

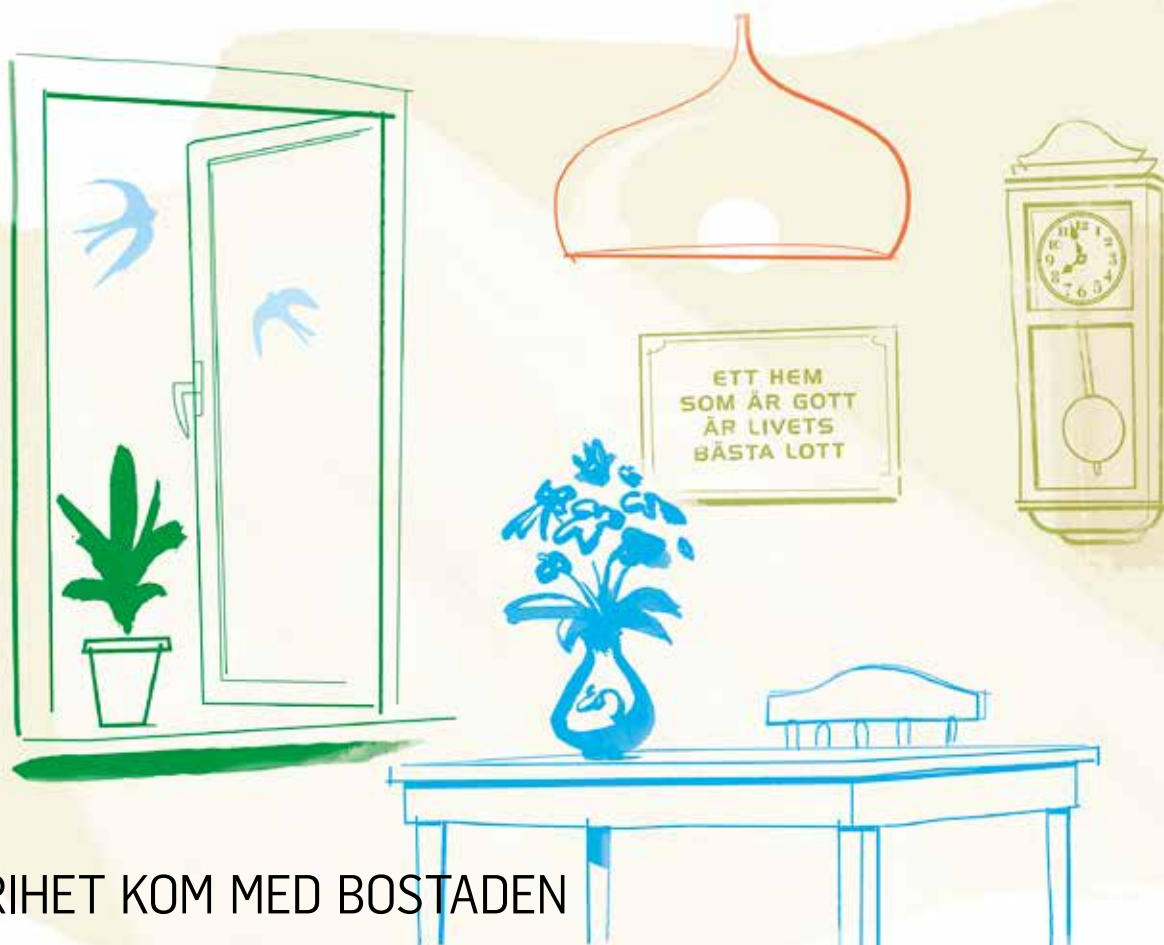

FOTO: PRESS

I FN:s generalförsta möte om narkotika.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

DROGFRIHET KOM MED BOSTADEN

"UNDERBART TA ETT GLAS

Anki Sörensen och Janne Spruijt har båda fått bostad efter årtal i missbruk och hemlöshet.

Genom satsningen *Bostad först* har de lyckats förändra sina liv.

TEXT OCH FOTO **SVEN ROSELL** ILLUSTRATION **LARS REHNBERG**

Chico och Ynken skäller när matte Anki Sörensen sätter nyckeln i dörren. De känner att allt inte är som vanligt, matte brukar inte ha gäster med sig. Hon har varit bostadslös i sex år och är rädd att perso-

ner hon tar hem ska störa grannarna, något som kan äventyra lägenhetskontraktet.

När pitbullterrierna hälsat och lagt sig i soffan berättar hon om känslan av att få en egen bostad efter åren som inneboende,

och med ständiga flyttar mellan andras lägenheter, förråd och garage.

– Helt underbart, att kunna öppna sitt kylskåp och ta ett glas mjölk. Att kunna gå på toa och duscha när jag vill, säger Anki Sörensen och ser nöjd ut.

Lägenheten finns i ett av Helsingborgs större bostadsområden och ingår i satsningen *Bostad först*. Den som betalar hyran i tid och inte stör grannarna kan räkna med att förvärva kontraktet och besittningsrätten efter ungefär två år. Hittills har 19 tidigare bostadslösa, varav de flesta med missbruksproblem, fått egna lägenhetskontrakt på detta sätt. De har trappat ner sitt missbruk markant eller blivit helt nyktra. Anki Sörensen är en av dessa 19.

ATT KUNNA MJÖLK"

– Det kändes överkligt att få lägenheten, nästan som om det fanns något lurt med det. Det var för bra för att vara sant.

Socialsekreteraren frågade om hon var intresserad, och efter att ha blivit intervjuad dröjde det inte länge förrän hon hade nycklarna i handen. Det är nu fyra år sedan.

– Jag gick inte ens ut första tiden, var överlycklig och vaktade bostaden med mitt liv. Pysslade i mina köksskåp. Det var som när man var liten och hade dockskåp.

Men allt var inte lätt. Hon behövde hjälp med att göra scheman för sin dag. Det skulle diskas och städas regelbundet, tvättas, handlas och brevlådan skulle tömmas. Per-

"Det kändes
överkligt att
få lägenheten,
nästan som om
det fanns något
lurt med det."

ANKI SÖRENSEN

Anki Sörensen.

Janne Spruijt.

"Det var folk som hjälpte mig på traven. Jag hade inte någonting när jag kom hit. Bara lite kläder."

JANNE SPRUIJT

sonalen på *Bostad först* hjälpte henne med ett schema för att få rutinerna på plats.

– Jag är fortfarande osäker på mig själv, men inte på min nykterhet. Har inte riktigt provat på att vara vuxen känns det som.

Anki Sörensen tycker om att vara ensam efter alla oroliga år med missbrukare omkring sig. Hon slutade med drogerna i samma veva som hon flyttade in. Nu har hon inte rört något på över ett år, men hon vågar fortfarande inte säga att hon slutat.

Det händer att hon möter bekanta från missbrukartiden ute på stan.

– Men de får inte komma hit och sabotera mitt boende. Aldrig. Jag ser mer och mer hur fördummande det är med droger. De står på samma plätt år efter år. Samtalen handlar bara om knark och pengar till knark. Som om livet går ut på det.

Anki Sörensen är "född in i systemet" som hon uttrycker saken. Hennes mamma var missbrukare och gick på försörj-

ningsstöd. Anki Sörensen började tidigt med alkohol och hasch. Hon beskriver sig som "en strulig tonåring gånger fem". Rymde hemifrån då och då. Ett tag var hon placerad på familjehem.

I nian blev hon gravid och fick sluta skolan trots att en termin återstod. Men skolan var inget hon sörjde eftersom hon alltid känt sig utanför och även blivit mobbad.

När dottern fötts bodde Anki Sörensen med henne ett år hos mormor och morfar. Hon fortsatte med droger samtidigt som hon hade vårdnaden om dottern. Som 21-åring började hon missbruka amfetamin. Drogen höll borta hennes besvärande trötthet. Nu fylldes hon av energi och blev utåtriktad vilket höll i sig i drygt ett år. Läkarna menade att hon självmedicinerade mot sin trötthet.

– Min dotter är min stora stolthet. Hon har varit med mig hela tiden och bodde med mig här i lägenheten de första ett och ett halvt åren.

Dottern, som är 25 år, har fast arbete på ett bemanningsföretag och har flyttat till egen bostad. Hon har tät kontakt med sin mamma.

– Jag är mäkta förvånad. Oddsden har helt klart varit mot henne. Hon är så ordentlig, varken dricker eller knarkar.

Anki Sörensen har börjat ser framåt, men vill skynda långsamt. Hon går på läkarutredning för att få klarhet i varför hon ständigt är trött. Trots tolv timmars nattsömn behöver hon sova en stund även på dagen.

Hon vill tills vidare fortsätta ha kontakt med *Bostad först*. För säkerhets skull.

– Jag ska leva mitt andra liv nu och har tänkt bli skattebetalare. Vill göra något, men vet fortfarande inte vad. Jag jobbade ett år vid ett transportband med montage och så där. Det tyckte jag var jätteroligt, säger Anki Sörensen eftertänksamt.

Förälskelsen till den egna bostaden efter år av missbruk och hemlöshet finns även hos Janne Spruijt, som bjuder hem mig till sitt.

– Här bor jag, säger han, och nickar mot dörren till trappuppgången.

Vi står utanför flerfamiljshuset i centrala Helsingborg där han bor i en tvåa sedan 1,5 år. Soffgrupp, TV, köksbord med stolar, säng och byrå är på plats. En väggklocka står på golvet i hallen i väntan på att han bestämt sig för var den ska hänga. Soffbordet är belamrat med pennor och papper. Det syns att han gillar att teckna.

Jag är en av de första som Janne Spruijt släpper in. Han är på väg att få besittningsrätten till sin första egna bostad på när-

mare tolv år och den möjligheten vill han inte gå miste om. Högljudda besökare kan resultera i klagomål från grannarna.

Möbelbidraget räckte till TV, köksutrustning och dammsugare. Resten har han fått av bekanta.

– Det var folk som hjälpte mig på traven. Jag hade inte någonting när jag kom hit. Bara lite kläder.

Han har inget kvar från sin barndom och inte något foto av sig själv, sina föräldrar eller tre syskon. Mycket försvann när han blev vräkt från sin förra lägenhet för mer än tio år sedan. Sedan dess har han varit hemlös. Tagit sig in i trappor och källare med skruvmejsel, delat tält med en kompis, sovit på härbärgen och på tågstationen.

Tillvaron har mest handlat om att få tag i heroin för dagen. Att sova ute är förenat med risken att bli rånad eller misshandlad så sömnen har varit orolig. I trappuppgångarna blev han ofta väckt och utkörd. Vintrarna var jobbigast.

Enda gångerna han uppsökt vården har varit när han hamnat på akuten med infektioner i armarna.

I tonåren drack han öl och rökte hasch, ofta på Christiania i Köpenhamn. Drogerna blev allt starkare och många gånger visste han inte vad han sköt in i armarna. Med något undantag är alla i gänget från den tiden döda.

En gång hade Janne Spruijt en kompis i famnen som så när dog av en överdos. Det fick honom att vilja bli fri från drogerna och leva ett, som han säger, normalt liv. Nu går han på substitutionsprogram och får metadon.

Hyra och el betalar han via autogiro. Till sin stora förvåning brukar han ha någon hundralapp kvar när månaden är slut. Christel Hult på *Bostad först* uppmanar honom att leta upp matrecept på sådant han vill äta. Sedan lagar de maten tillsammans en gång i veckan. Ären på gatan har gjort det vanliga ovanligt för Janne Spruijt.

Svårast är att sitta ensam i lägenheten. Föräldrarna och syskonen bor i trakten, men med dem har han ingen kontakt och han vill inte gärna tala om dem.

– Nu sitter jag mycket ensam inomhus. Det är utelivet jag varit van vid.

På gatan fanns ständigt andra människor i närheten. Nu längtar han efter något att gå till, något att göra. Just medan vi

Anki Sörensen slutade med drogerna när hon flyttade in och lägenheten är nu hennes egen.

Janne Spruijt lär sig laga mat och gläds åt en praktikplats han fick medan vi hälsade på.

träffas kommer ett glädjebesked. Han har fått en praktikplats på en trädgårdsanläggning och ska börja där om ett par dagar.

– En ljusning är på väg, säger Janne Spruijt glatt.

Anki Sörensen och Janne Spruijt har fått en bas att utgå från. Nu kan de starta om och göra andra val i livet. Som bostadslös är det svårt, för att inte säga hart när omöjligt, att bli nykter för den som sitter fast i ett beroende.

Och jobbsökande är utsiktslöst för den som saknar adress. ”På parkbänken ställer man inte väckarklockan på ringning”, kommenterar Anki Sörensen. ■

Viktigast för Anki Sörensen:

- Att kunna duscha och gå på toa när man vill.
- Att kunna behålla lägenheten.
- Att hitta jobb och bli skattebetalare.

Viktigast för Janne Spruijt:

- Att laga mat i det egna köket.
- Att kunna behålla lägenheten.
- Att hitta något att göra på dagarna.

HELSINGBORG:

NIO AV TIO BOR KVAR

Med bostaden som bas kan den som varit hemlös ta itu med sina livsproblem. Det är tanken i *Bostad först*, som allt fler kommuner praktiserar.

TEXT OCH FOTO **SVEN ROSELL** ILLUSTRATION **LARS REHNBERG**

Traditionellt har synsättet varit det motsatta, alltså att missbruket måste upphöra innan det kan bli tal om att få en bostad. Idén om bostaden som grundläggande för framgångsrikt socialt arbete kommer från USA där den kallas Housing first. Den hämtades hit av forskare i socialt arbete vid Lunds universitet. Helsingborg och Stockholm var först med att testa idén praktiskt från 2010. Sedan dess har Göteborg, Örebro, Malmö, Västerås, Karlstad och Lund följt efter.

Helsingborg stad beslutade att göra projektet till permanent verksamhet efter försöksperioden 2010–2013. *Bostad först*-teamet i Helsingborg består av Christel Hult, Carina Nilsson och Jennifer Reed, som alla är socionomer och/eller behandlingsassistenter.

De som kan bli aktuella för en bostad kommer på remiss från socialförvaltningens handläggare. De bedöms då vara beredda att förändra sitt liv. Därefter följer samtal med de tre i teamet. I samtalet döljer de flesta sina problem med missbruk, hälsa och ekonomi.

– Man måste vara prätig för att få en lägenhet. Tror de. Men här är det egentligen tvärtom, säger Christel Hult.

Klienterna tror att de förklarar på att säga som det är. Genom att skrapa på ytan i det de uppges och lyssna in vad som sägs så brukar de börja berätta om sina problem.

– De är så indrillade i att man blir straffad om man missbrukar, säger Jennifer Reed.

– De tror att det är någon hake med det här. Men vi är här för att hjälpa dem och för att utröna hur hjälpbehovet ser ut, tillägger Carina Nilsson.

Ett 50-tal har fått lägenhet genom *Bostad först* under de gångna sex åren, men fortfarande är det svårt för klienterna att förstå att man trots sina brister ändå kan få en lägenhet.

– Har man varit i socialtjänsten i 15–20 år och hela tiden fått höra att ”du måste”, ”du ska” och ”jag vet vad du behöver”, och så säger någon plötsligt ”vad behöver du hjälp med?”. ”Nu ska du ge oss ett uppdrag med vad vi ska hjälpa dig med.” Du kan själv tänka dig hur konstigt det låter, säger Christel Hult.

"Man måste vara prätig för att få en lägenhet. Tror de. Men här är det egentligen tvärtom."

CHRISTEL HULT

När de som missbrukat och varit hemlösa i årtal får en bostad ändras vanorna. Suget efter alkohol och andra droger avtar. En del slutar helt, ofta på egen hand, medan andra väljer att gå i behandling. Andra drar ner på sitt missbruk. De allra flesta vill behålla sin lägenhet och inser vad som krävs för att klara det.

När man vet var man ska sova kommande natt så försvinner en stor del av oron. Känslorna och stressen behöver inte längre bedövas, vilket gör att drog-användningen avtar. De flesta har även en psykosocial problematik som värden ofta inte ser.

– Det brukar ta runt tio månader innan de som flyttat in i lägenhet är mogna för att på allvar ta itu med sina problem, fortsätter Carina Nilsson.

Den första tiden fungerar som smekmånad. Man är förälskad i sin lägenhet, möblerar, dekorerar och pysslar. En vanlig strategi för att undvika det gamla livet på gatan är att inte avslöja var man bor och att inte ta med någon hem. Efter hand aktualiseras frågor om tandvård, mammografi och hälsoundersökning. Och så gör vardagen sig påmind – vad gör jag nu?

– Då har man ett val. Man kan gå till de gamla kompisarna och ändå sköta sin lägenhet. Och så är det de som bryter det helt och vill göra något helt annat. Då är det problem, man har inte den sociala träningen och färdigheten, säger Christel Hult.

Teamet i *Bostad först* i Helsingborg samlat. Från vänster: Christel Hult, Carina Nilsson och Jennifer Reed.

Många vill jobba, men det är svårt att hitta arbetsgivare som vill göra något för den här gruppen. Ett fåtal har lyckats få fast anställning. Kamratgruppen G7, som de boende i *Bostad först* själva startat, är därför ett viktigt stöd. Gruppen är fristående från *Bostad först* och en inkörsport till ett socialt sammanhang med samvaro, kulturella aktiviteter och lägerverksamhet. De som har ett nätverk kvar med familj, barn, släktingar och vänner brukar ha det lättast.

För tillfället har ett 30-tal boende lägenhet via *Bostad först* och de får stöd av teamet. De flesta bor i ettor, några i tvåor. Till dessa 30 kommer 19 som sedan 2010 hunnit få förstahandskontrakt med full besittningsrätt till sina lägenheter. De har alltså lämnat *Bostad först*. Medelåldern bland de 30 är 48 år, antalet män är något större än antalet kvinnor.

Under de två första åren finns en tilläggsbestämmelse som bifogas hyreskontraktet. I tillägget står att hyresgästen ska ha kontakt med *Bostad först* en gång i veckan. Kontaktpersonen i teamet har inga nycklar till någons lägenhet.

I övrigt är kraven desamma som för alla andra hyresgäster, det vill säga att följa hyreslagen.

Nio av tio bor kvar. Misslyckandena beror nästan uteslutande på att hyran inte betalats i tid. Teamet kan göra insatser ett tag, om hyran ändå inte blir betald blir resultatet uppsägning av lägenheten.

Tillgången till lägenheter var det största hindret i starten. De flesta av de närmare 50 lägenheter som tilldelats *Bostad först* tillhör det kommunala bostadsbolaget Helsingborgshem som nu använder detta i sin marknadsföring. Tre privata fastighetsägare har släppt till sammanlagt nio lägenheter.

Nu finns en överenskommelse om att ett visst antal lägenheter ska gå till *Bostad först* varje år. När besked om en ny lägenhet kommit in så väljer teamet bland klienterna i remisserna från socialförvaltningens handläggare. Någon kö finns inte. ■

FORSKAREN:

Bostad förändrar livet

För hemlösa missbrukare som vill förändra sitt liv är en bostad en förutsättning enligt forskaren Marcus Knutagård.

Han är en av de Lundaforskare som följer *Bostad först* i Sverige och utomlands. Han uppger att andelen som tack vare *Bostad först* lyckats behålla ett fast boende ligger mellan 70 och närmare 94 procent i Sverige.

FOTO: PRESS

Bostaden ger en grundtrygghet. De boende kan vara ärliga med sina problem utan att riskera att bli vräkta. *Bostaden* gör det möjligt att återuppta relationer med anhöriga och med *bostaden* kan ekonomin börja planeras. Missbruket minskar. En del väljer att sluta med drogerna på egen hand medan andra går in i behandlingsprogram. Den som har ett fast boende kan lättare få hjälp med somatiska sjukdomar och psykisk ohälsa.

Bostadsbristen är den största utmaningen just nu, anser Marcus Knutagård. Till det kommer att det finns få bostäder med rimliga hyror. En annan svårighet är att fattiga hushåll inte ges tillträde till den ordinarie bostadsmarknaden av många bostadsföretag eftersom de inte accepterar försörjningsstöd som tillräcklig inkomst. Även om allt fler kommuner börjat tillämpa *Bostad först*-modellen så är omfattningen liten nationellt sett. Arbetet har kommit längst i Helsingborg, Stockholm och Göteborg. Accent skrev om starten i Helsingborg för fem år sedan och artiklarna finns att läsa på accentmagasin.se.

Forskarna är igång med att jämföra *Bostad först* i Sverige med hur modellen tillämpas i Storbritannien. ■

ALMEDALSDRINKEN

2016

INNEHÅLLET
AVSLÖJAS TILL
MIDSOMMAR PÅ
ACCENTMAGASIN.SE

FOTO: LINA MATTEBO

ALMEDALSDRINKEN FYLLER 5 ÅR

Almedalsdrinken har blivit en succé

– snudd på en institution – i år är det fem år sedan den alkoholfria drinken lanserades och fick utmärkelsen *Hetast i Almedalen*.

Sedan 2012 serveras Almedalsdrinken under Almedalsveckan i Visby av nätverket Folkrörelser mot droger, där bland andra IOGT-NTO och UNF ingår. I en av tradition alkoholtät miljö har den alkoholfria drinken väckt både uppmärksamhet och gillande.

Socialdemokraten Leif Dahlby är ordförande för årets Almedalsvecka, ett uppdrag som roterar mellan de politiska partierna.

– Det är positivt att Almedalsdrinken finns och att man visar på alternativ till alkohol, säger han.

Han tycker sig också ha sett en förändring av alkoholkulturen de senaste åren.

– Det har blivit färre arrangörer som serverar alkohol. Exakt vad det beror på är svårt att säga, men jag kan tänka mig att Almedalsdrinken har bidragit till den utvecklingen, säger Leif Dahlby.

Initiativet har välkomnats av flera aktörer och blivit ett efterlängtat inslag. Och nu är det dags för femårsjubileum. Årets Almedalsdrink presenteras söndagen den 3 juli under festliga former i Soberian (nätverkets mötesplats nära

Donners plats), där ett specialrekryterat drinkteam står redo att servera ett smakprov.

Linda Engström, kommunikations- och påverkanschef i IOGT-NTO, är en i gänget bakom Almedalsdrinken.

– Almedalsdrinken har varit avgörande för den alkoholkultur som råder i Almedalen. Den har varit framgångsrik för att den paketerat ett problem och en lösning i samma produkt, och dessutom under festliga former, säger hon.

FOTO: MALIN HUUSMANN

Receptet till årets drink är än så länge en väl förborgad hemlighet, men enligt bilden här ovanför kommer rabarber att spela en viss roll i sammanhanget. Lagom till midsommar hittar du receptet till 2015 års drink på Accents hemsida, accentmagasin.se. Till dess bjuder vi på recepten till tidigare års drinkar. Låt dig väl smaka! ■

ULRICA AMBJÖRN

FOTO: IOGT-NTO

2012

- Muddla* tre jordgubbar och en klyfta lime.
- Tillsätt 1 cl outspädd flädersaft.
- Fyll glaset med isbitar.
- Fyll upp med sprite.
- Rör om och garnera med jordgubbe och myntablad.

* Att muddla är att mosa på bartender-språk. Proffsen använder en muddler.

KEN

2013

- 0,5 dl hallon.
- 2 cl färskpressad citron.
- 1 cl outspädd hallonsaft.
- 2 cl outspädd flädersaft.
- Mineralvatten.
- Mosa hallonen och tillsätt safterna. Fyll på is och mineralvatten. Rör om och servera med en citronskiva.

FOTO: JOGT-NTO

FOTO: LINA MATTEO

2015

2014

- 3 cl koncentrerad äppeljuice.
- 1 cl pressad lime.
- 1 limeskiva.
- 2 skivor ingefära.
- Tonic water.
- Is.
- Blanda ingredienserna, riv i ingefärs-skivor som legat i sockerlag. Fyll upp med Tonic.

- 1 hyvlad gurkskiva.
- 2 cl färskpressad citron.
- 3 cl koncentrerad päronsaft.
- 1 cl rosés lime.
- 5 cl ginger ale.
- 5 cl soda/mineralvatten.
- Is.
- Hyvla en gurkskiva och lägg i ett högt glas. Fyll på med is. Häll i övriga ingredienser och avsluta med ginger ale och soda/mineralvatten.

Vilken är den bästa alkoholfria drycken?

Daniel Carltryd, samordnare vid Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN:

– Allt utom mineralvatten. Jag dricker gärna juicer, muster och alkoholfritt vin.

Claudia Fahlke, professor och föreståndare för CERA, en centrubildning för forskning och utbildning om alkohol- och drogmisbruk, Göteborgs universitet:

– Blodapelsinjuice är min favorit. Till mat väljer jag mineralvatten med bubblor och citrussmak.

Peter Larm, alkoholforskare vid Centrum för klinisk forskning, Uppsala universitet:

– Vatten med bubblor tycker jag är bäst. Egentligen föredrar jag vatten med någon smak, men sedan min tandläkare sade till mig att det fräter på tänderna så väljer jag utan smak.

TEXT OCH FOTO EVA EKEROTH

ALKOHOLFRITT SÄTTER TRENDEN I SOMMAR

Accent testar

TEXT MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN
FOTO ULRICA AMBJÖRN

På Systembolaget ökar det alkoholfria segmentet mest och allt fler upptäcker hur många goda, läskande och smakarika alkoholfria drycker det finns att välja på. Accents redaktion har betygssatt fem av sommarens nytilskott. ■

Appletizer 100% mousserande äppeljuice (0%)

Inköpsställe: Matbutiker
Omdömen: "Jästdoft." "Konstig."
"För söt." "Lite unken doft".
Betyg:

2,3/5

High Wheeler Lager (0,5%)

Inköpsställe: Systembolaget
Omdömen: "Charmig, knubbig flaska."
"Bra, fyllig beska, men aningen söt." "Mycket
smak, passar bra till snacks." "Bra skum."
"En öl som står ut i alkoholfria ölhyllan."
Betyg:

4/5

Ega Green Grapes pomegranate & rooibos (0%)

Inköpsställe: Systembolaget
Omdömen: "Luktat som hostmedicin."
"Bättre smak än doft." "Ganska god och
smakrik, lite som mormors saft." "Djup
smak." "Kan fungera bra som fördrink,
men inte till mat." "Sur eftersmak."
"Inget jag kan rekommendera." "Ny
smakupplevelse."
Betyg:

3/5

God Dryck No2, Goda Bubblor Rosé Ekologiskt (0,2%)

Inköpsställe: Systembolaget

Omdömen: "Vacker färg och smakfullt designad flaska. Ger ett festligt och sobert intryck och passar fint på vilken bröllopsfest eller examen som helst." "Torr, bra som fördrink." "Bra att det är ekologiskt och att överskottet går till välgörande ändamål, bland annat IOGT-NTO." "Fint till minglet eller festen."

Betyg:

4,3/5

Sparkling Non- Alcoholic Apple & Williams Pear (0%)

Inköpsställe: Systembolaget

Omdömen: "Underton av pigginglass." "Fadd." "Lite kul smak, men måste vara välkyld." "Lite för söt, passar inte till mat!" "Överraskande smak, smakar lite för mycket som överjasta päron."

Betyg:

2,7/5

Vilken är den bästa alkoholfria drycken?

**Lennart Rådenmark, länssamordnare
för alkohol- och drogförebyggande
arbete på Länsstyrelsen i Västra
Götalands län:**

– Det är inte lätt att säga numera. Det finns så mycket att välja på, men Richard Juhllins mousserande är en favorit. Den har vi ofta när vi har arrangemang på Länsstyrelsen. Sedan finns det många goda alkoholfria ölsorter. Det har blivit lättare att servera alkoholfritt. Det är väldigt roligt.

**Hanne Tønnesen, professor och chef för
ett nyöppnat kunskapscenter i Lund:**

– Richard Juhllins mousserande är fantastisk. Den åker vi över bron från Danmark för att köpa lådvis av.

**Katarina Hultling, journalist och
moderator:**

– Kaffe och bubbelvatten med citrussmak. Jag är en riktig kaffemoster och kan dricka kaffe när som helst. Kallt kaffe innan jag går och lägger mig, eller uppvärmt i mikron med lite mjölk går också bra.

TEXT OCH FOTO **EVA EKEROTH**

**KO
GÖR**

INKURRENTERNA GEMENSAM SAK

KRISTINA AXÉN OLIN (M) OCH TOMAS RUDIN (S)
FÖRELÄSER TILLSAMMANS OM RISKBRUK I POLITIKEN

Stress, sena middagsmöten och mycket minglande bidrar till att det dricks en hel del i politikerretsar. **Ändå finns det ingen strategi** i partierna för att hjälpa den medarbetare som dricker för mycket.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN** FOTO **JONAS ERIKSSON**

En lördag i februari 2014 stal det socialdemokratiska oppositionsborgarrådet Tomas Rudin en flaska whisky på Systembolaget i Stockholmsförorten Farsta – och åkte fast. Han erkände direkt. Händelsen blev omskriven i media och Tomas Rudin försvann snabbt från rampljuset.

En som lite från sidan åsåg det som hände Tomas Rudin var före detta moderata finansborgarrådet Kristina Axén Olin. Hon förstod genast vad det handlade om och började fundera på varför ingen pratade om alkoholproblem inom politiken.

Händelser, som den med Tomas Rudins snatteri, uppmärksammades förstås. Men sedan sopades det snabbt under mattan. Ingen uppföljning, ingen diskussion om varför många politiker dricker för mycket – och vad man gör åt det.

För Kristina Axén Olin var alkoholproblem en av anledningarna till att hon själv 2008 lämnade uppdraget som finansborgarråd i Stockholm. Så hon kände med sin kollega, som hon under åren hade lärt känna och tyckte mycket om, trots olika partifärg.

– Vi har alltid gillat varandra och har varit överens om mycket. När jag hörde vad han hade råkat ut för tänkte jag att vi tillsammans kanske skulle kunna lyfta den här frågan. Alkoholproblem är en icke-fråga i politiken, som i det här avseendet skiljer sig från andra verksamheter. Den som drabbas står väldigt ensam, säger Kristina Axén Olin.

Det finns 40 000 förtroendevalda, påpekar hon, men ingen personalchef:

– Missbruk finns i hela samhället. Men vår erfarenhet är att det är överrepresenterat i politiken, säger hon, och får nickande medhåll av Tomas Rudin.

Han har slutit upp den här februariförmiddagen för att berätta om seminarieriet *När livet är på topp*, som politikerduon sedan några månader gör ihop och som bygger på deras egna erfarenheter.

– Efter händelsen på Systembolaget åkte jag direkt in på behandlingshem under tolv månader. En terapeut där föreslog att jag skulle ta kontakt med kollegor med liknande problematik. Jag tänkte direkt på Kristina, och när vi började jämföra våra erfarenheter insåg vi att vi skulle kunna göra en insats – och skillnad – genom att lyfta frågan, säger Tomas Rudin.

Han berättar utan omsvep att han blev alkoholist från första droppen. Som så många andra ungdomar gillade han att dricka och festa. Men han blev alltid fullast och drack mest. Så småningom eskalerade drickandet och gick ut över jobbet och familjen. Men han höll alltid fasaden utåt.

– Jag blev expert på att dölja mitt missbruk och kunde sitta i Stadshuset på en jobbmiddag och dricka alkoholfritt, för att senare åka hem och öppna en flaska sprit. Det var som ett djur som levde inom mig. Min hjärna var ständigt upptagen av att fundera ut tillfällen att kunna dricka, hela mitt liv kretsade kring längtan efter ett glas. På något sätt skämdes jag, annars skulle jag inte ha ansträngt mig så för att dölja missbruket. Samtidigt trodde jag att det var så här för alla människor, säger Tomas Rudin.

Den där februaridagen 2014 då missbruket uppdagades försökte han också dölja vad han höll på med. Det var därför han stal whiskyflaskan. Några flaskor med alkoholfritt hade han planerat att betala för. Det var som att han inte kunde erkänna ens för sig själv att han var alkoholist.

Fallet blev högt och skammen var stor. Men i dag är han tacksam över att det blev som det blev, att fasaden äntligen rämnade.

Som nykter har han tvingats lära känna sig själv på nytt, och nu vågar han känna

"När jag hörde vad han hade råkat ut för tänkte jag att vi tillsammans kanske skulle kunna lyfta den här frågan."

KRISTINA AXÉN OLIN

Fakta. Kristina Axén Olin

Ålder: 53 år.

Gör: Styrelseproffs.

Bakgrund: Har bland annat varit musiklärare, biträdande rektor, finansborgarråd i Stockholm och Moderaternas andra vice ordförande.

"Jag tänkte direkt på Kristina, och när vi började jämföra våra erfarenheter insåg vi att vi skulle kunna göra en insats."

TOMAS RUDIN

Fakta. Tomas Rudin

Ålder: 50 år.

Gör: Pa-konsult Prime.

Bakgrund: Har bland annat varit sekreterare i Stockholms Arbetarekommun, borgarråd i Stockholm, informations- och presschef i LO, samt vice ordförande i Familjebostäder och i Sveriges Radios styrelse.

livets alla faser. Han låter nästan nyfrälst när han beskriver lyckan i att vakna upp varje morgon i klarhet.

– Jag ser så många fördelar med att vara nykter. Jag kan alltid köra bil och jag har fått bättre kontakt med släkt och vänner, eftersom jag känner mer och visar fler känslor. Jag känner kärlek, sorg, glädje, vilket ger livet färg. Om man tar bort känslorna med alkohol blir allt bara grått. Jag är också lyckligt lottad som har fått behålla min familj. Jag har fått mycket stöd.

Också Kristina Axén Olin är numera nykter. Hennes historia skiljer sig från Tomas Rudins på så vis att hon använde alkohol som ett sätt att varva ner och kunna somna efter en intensiv dag på jobbet.

– Jag led av prestationsångest och stress och behövde hjälp att slappna av på kvällen. Några glas vin blev lösningen. Annars kunde jag inte somna, säger Kristina Axén Olin, som beskriver tillvaron före 2008 som en balansakt på den tunnaste av linor.

Hon ville vara en närvarande mamma, ta hand om sin familj, baka bullar, sy gardiner, besvara mejl och högpresentera på jobbet. Allt på en gång. Hon sov några få

**"När du faller igenom
är du ute direkt.
Därför gör du allt för
att dölja problemen."**

TOMAS RUDIN

timmar per natt och gick på adrenalin. När hon hade fött dottern Maria valde hon att inte vara barnledig, utan tog i stället med sig sin baby till jobbet. Hon tyckte inte att hon hade tid att vara hemma.

– I efterhand begriper jag inte hur jag orkade vara på jobbet klockan åtta iklädd dräkt och pumps med ett spädbarn på armen. Det var verkligen inte klokt.

Hon menar att det i hennes fall inte handlade så mycket om mängden alkohol hon drack, utan varför hon drack.

– Det är farligt när man börjar använda alkohol för att slappna av, och det är knappast ett bra sätt att döva sina känslor. Kroppen blir som en tryckkokare. Förr eller senare briserar den, säger hon.

När hon 2008 valde att ta time-out och fick perspektiv såg hon med nya ögon på alkoholen i politikerretsar. Hon insåg att det är tabubelagt att prata om problemen. Jo, visst pratar man om enskilda personer och händelser. Men det finns ingen strategi för hur man följer upp och stöttar. Och

ingen ser på problemen som strukturella, utan som en privat angelägenhet.

– Partier som ska kunna hantera sociala problem ute i samhället klarar inte att hantera samma problem inom partiet, konstaterar Kristina Axén Olin med en suck, och fortsätter:

– I den här världen är konkurrensen hög. Vi har motståndare i andra partier och måste alltid prestera på topp, vara perfekta utåt och inte bli för privata. Minsta misstag, så kan man åka ut. Jobbet

"Politiker måste börja våga titta på sin egen alkoholkonsumtion och fundera kring varför de dricker."

KRISTINA AXÉN OLIN

bygger ju på att hitta motståndarens akilleshäla, och det ställer extremt stora krav. I politiken är man alltid utbytbar och det bidrar förstås till att man inte vill prata om eventuella problem.

Tomas Rudin nickar.

– Ja, det är som att vara en idrottsman utan ett lag. När du faller igenom är du ute direkt. Därför gör du allt för att dölja problemen.

– Åh, vilken bra liknelse! Den gillar jag. Att vi är som idrottsmän utan lag som

backar upp oss. Precis så är det, säger Kristina Axén Olin med ett skratt.

Hon tillägger att den ymniga alkoholkulturen inom politiken också är en bidragande orsak till att politiker förmodligen har en högre alkoholkonsumtion än genomsnittsbefolkningen.

– Det är sena middagar, möten och mingel med alkohol. Alkohol används som belöning och det är vanligt med exempelvis årsmöten med vinprovning, vilket förstås är ett problem för den som

inte kan hantera alkohol. Det är lätt hänt att det blir för mycket och för ofta. Politiker löser gärna världsproblemen över ett glas vin och den som inte dricker anses tråkig, säger hon.

Kristina Axén Olin börjar skratta igen när hon kommer att tänka på att hon och Tomas Rudin numera är de där tråkmånsarna och glädjedödarna som ingen vill ha med på fest. Att utmana normerna har ett pris.

– Nej, vi är inte så poppis på middagar längre, skrattar Tomas Rudin, och framkallar ännu en skrattsalva från sin kollega.

Det märks att de trivs och har kul ihop. De hakar i varandras meningar lite som Piff och Puff. De föreläser förvisso om en svår och allvarlig fråga, men skrattet och humorn är aldrig långt borta. När Kristina Axén-Olin berättar att hon om några dagar ska prata om alkohol i politiken inför Riksdagens nykterhetsgrupp börjar politikerduon gapskratta igen.

– Jamen, det är ju för de redan invigda som jag ska prata! Alltså folk som redan tycker som vi. Egentligen är det inte de som är vår målgrupp, utan alla andra politiker och ledare. Men de vill inte träffa oss!

Nej, än så länge har inte efterfrågan på seminarieriet varit så stor. Men föreläsarduon hoppas att det vänder. För ju fler som vågar prata om de tabubelagda problemen, desto större chans är det att de synliggörs. Det kan i sin tur leda till att man inom partierna tar tag i frågan på ett strukturellt plan.

– Ätminstone de stora partierna borde ha en alkoholicy och en handlingsplan för hur man hanterar alkoholproblem bland de förtroendevalda. Ännu bättre vore att inrätta en annan typ av organisation med HR-ansvariga, i likhet med större företag, säger Kristina Axén Olin.

Hon menar att de politiska partierna måste börja ifrågasätta den starka alkoholnormen- och kulturen:

– Vi vill med vår seminarieriet väcka frågan och ta bort tabustämpeln. Politiker måste börja våga titta på sin egen alkoholkonsumtion och fundera kring varför de dricker.

– Det är också viktigt att förmedla att det finns hjälp att få. Jag trodde att problemet var mitt, att jag var helt ensam. Men så är det inte, säger Tomas Rudin. ■

Ett år i ny kostym

Han är Rydöbruksgrabben som tröttnade på att sälja tv-apparater och började jobba för nykterhetsrörelsen. Efter nästan 20 år som anställd fick han förra året en ny roll. Accent har följt IOGT-NTO:s ordförande Johnny Mostacero.

TEXT OCH FOTO **NATHALIE C. ANDERSSON**

– **Man får helt enkelt** gilla läget, säger Johnny Mostacero och tar fram en iPad och en dator ur väskan.

Flyget till Östersund är två och en halv timme försenat, och i stället för att prata om alkoholnormen i lokalradion får Johnny Mostacero tillbringa den här tidiga fredagsmorgonen på Bromma flygplats. Han säger att väntetiden också är en del av att vara förbundsordförande.

– Jag är optimistisk och försöker se det positiva även när det händer dåliga saker. Det är bara ett sätt att förhålla sig – man väljer. Hur vill jag att den här dagen ska fortsätta?

Han knappar på datorn. Förbereder ett föredrag om alkoholens skadeverkningar som han ska hålla för ett försäkringsbolag utanför Östersund.

– Det är egentligen ganska basic, men för dem är det nog inte det. Alkohol är ett ganska smalt område.

Efter ytterligare några mejl och powerpointbilder ropar rösten i högtalaren att det är dags för boarding. Johnny Mostacero packar ihop sina prylar och börjar gå mot gaten. Äntligen på väg.

Det var inte givet att Johnny Mostacero skulle bli IOGT-NTO:s nästa förbundsordförande. Snarare tvärtom. Som anställd inom IOGT-NTO-rörelsen sedan 1996 var han under allas radar.

– Det första jag tänkte när valberedningen hörde av sig var: Varför jag? Vad har jag att komma med – och kan jag ta den här rollen? Fixar jag det? Sedan gjorde jag en lista över allt jag inte kan och en lista över vad jag är bra på. När jag träffade valberedningen så drog jag hela listan, säger Johnny Mostacero.

Det har gått nästan ett år sedan han valdes till ordförande, men han är fortfarande lite rädd att inte växa in i kostymen. Föregångarna Anna Carlstedt och Sven-Olov Carlsson har sagt åt honom att chilla, att det tar tid, men Johnny vill att allt ska hända på en gång. Det jobbigaste är att det känns som han aldrig kommer ikapp.

– Det är som ett tv-spel. Du ska dit fram, men på vägen blir du distraherad av massa grejer. Fast du börjar spelet direkt

på level fyra, så det är jävligt tufft i början innan du levlar upp dig. Så var hösten, det var nya grejer hela tiden.

Johnny Mostaceros väg in i nykterhetsrörelsen var inte spikrak. Han jobbade tidigare som säljare i radio- och tv-butik.

– Jag var alltid den som fick ta de jobbiga kunderna. Men det gick oftast ganska bra, de fick förtroende för mig och köpte mycket. Jag kunde hantera dem. Alla är olika och har olika behov, det handlar mest om att ta reda på vilka behoven är.

Han blev befördrad till butikschef, men ju längre åren gick, desto mer kändes något fel.

JOHNNY OM UTMANINGARNA:

”IOGT-NTO kan vara en väldigt obegriplig organisation för den som är ny. Steget in behöver bli enklare och lättare. Vi behöver bli bättre på att kanalisera människors engagemang. När vi ger möjlighet till engagemang kommer det att ge utveckling. Vi har ingen aning om vem som är nästa förbundsordförande – engagemanget hittar sin egen väg.”

– Lyckas du sälja så får du belöningen direkt, men till slut ville jag ha något som värmdde mer i hjärtat än att slå säljmål och öka omsättning. Jag ville känna att det jag gör har betydelse för andra människor.

Johnny Mostacero slutade jobba i butik och började studera. Och en dag år 1996 kom en kompis med en utriven jobbanons: Ungdomens nykterhetsförbund sökte konsulent i Halmstad.

– Jag gillade tanken på att jobba med ungdomar, men även om jag bara drack lite alkohol så var jag inte nykterist.

Jobbannonsen hamnade i jackfickan och där blev den liggande tills en vecka senare då han hittade den igen och tänkte

”varför inte?”. Han sökte jobbet, gick på intervju och blev erbjuden tjänsten.

– Men jag visste inte om jag ville ha jobbet eller inte. Jag fick en månads betänketid. Det jag funderade över var ”kan jag smälta in i den organisationen?”. Man blir ju en del av en identitet. Men till slut så gjorde jag ett väldigt aktivt val och bestämde mig för att det är här jag vill vara.

Touchdown på Östersunds flygplats, ungefär tre timmar efter ursprunglig tidtabell. Efter en snabblunch bär det av de tio milen till Hammarstrand och föreläsningen för försäkringsbolaget. Genom bilfönstret syns de jämtländska landskapen: berg, skog och älvar.

Johnny Mostacero och distriktsordförande Björn Karlsson pratar om engagemang. Jämtlands distrikt ska prova nya former för att väcka engagemanget.

– Det är framför allt de här presumtiva medlemmarna som ska känna att de inte behöver vara med i en förening, att de kan vara med i rörelsen ändå, säger Björn Karlsson.

– Ja, jag tror att en del människor inte vågar göra insatser i föreningar för att de är rädda att sugas in. Man förväntas göra så mycket mer, säger Johnny Mostacero.

När han kommer fram till försäkringsbolaget är det ingen som riktigt verkar veta vad som ska hända. Ska det vara föreläsning alltså? Behövs projektor?

Johnny går fram och tillbaka i lokalen för att lyckas lista ut vem som är ansvarig, var han ska vara. Till slut blir han visad till en lokal och börjar koppla datorn till projektorn.

– Det här händer ibland när man är ute i föreningarna. Någon skulle sagt till någon att något ska hända, men så försvinner informationen längs vägen ... Men nu är vi här, så det är bara att gilla läget, säger han.

Efter föreläsningen får han besöka den lokala IOGT-NTO-föreningens hus. En stor byggnad med flera våningar, biosalong, dansgolv. När han står på scenen och blickar ut ser han bara möjligheter. Men efteråt är det bilden av den tomma scenen och den tomma salongen som stannar kvar.

Arbete på Bromma flygplats.

Björn Karlsson och Johnny Mostacero förbereder inför föreläsningen i Hammarstrand.

Johnny Mostacero förbereder den presentation om alkoholnormen som han strax ska hålla på distriktsårsmötet i Fåker.

Blickar ut över fjällen.

Föreläsning om alkoholens skadeverkningar.

På skotertur i Storliens fjäll tillsammans med bland annat distriktskonsult Lars Sundh.

Möte med IOGT-NTO-rörelsens gemensamma styrelse: riksstyrelsen.

På sitt 50-årsfirande får Johnny Mostacero ett specialgjort omslag från Accent.

Tillbaka där allt började. Johnny Mostacero är i Rydöbruk och besöker bruksmuseets kafé. Han hälsar på alla gamla bekanta. Bakom honom sitter hans mor, Inger Svensson.

– Jag blir så glad när jag är ute i organisationen, samtidigt som jag blir bekymrad. Vi har så mycket vi skulle kunna utveckla, så många fantastiska möjligheter, men vi har inte riktigt hittat fram än. Vi kan inte från förbundshåll styra en sommarby med fjärrkontroll, det måste ske lokalt. Och de som är engagerade måste våga släppa in nya medlemmar i tid.

Det är sen eftermiddag när Johnny Mostacero checkar in på hotellet i Östersund. Han ligger efter i tidsplanen, har mejl att skriva, samtal att ringa. Han rycker upp dörren till hotellrummet och slänger sig genast framför datorn, uppslukad av uppgiften. Utanför hotellrummet står hans väskor ensamma kvar i korridoren; bortglömda i brådskan.

Himlen är klarblå och snön gnistrar av solens strålar. Det är söndagen efter distriktsårsmötet i Fåker och gårdagens tal om alkohollnormen känns som en värld bort. När skotrarna stannar till och motorerna slås av bryter en tystnad fram över nejden.

Johnny Mostacero andas ut. Han har svårt att tänka sig en bättre 50-årspresent än den skotertur han fått av Jämtlands distrikt. Klädd i den blå skoteroverallen fotograferar han utsikten. Tätt intill är de andra som är med på turen, men på ett plan är Johnny Mostacero helt själv. Han tar in vidderna och känner, mitt i allt annat, hur något saktas ner. Ju snabbare varvtalet på skotermotorn ökar, desto snabbare varvar han ner. Det var länge sedan.

– Jag inser att jag behöver den här kontrasten till allt annat. När det inte finns något som stör runtomkring och jag bara är här och nu. Jag behöver bli bättre på att ta mig tiden och bara åka och se på solnedgångar. Andas ut.

På flygresan hem från Östersund hinner Johnny Mostacero precis läsa handlingarna inför morgondagens möte med arbetsutskottet. När han kliver av flyget i Stockholm är han glad.

– Man lär sig så mycket av att resa i landet. Man får ett sammanhang, en större förståelse för hur allt hänger ihop.

Den lilla bruksorten Rydöbruk ligger fyra mil nordost om Halmstad och består av en väg, några hus, en golfbana, en fors och ett gammalt bruksområde. Det var här Johnny Mostacero växte upp, och han återkommer ofta till det i sina tal och texter. Platsen har etsat sig fast inuti.

– Ofta när jag är i Rydö så är det mycket minnen som kommer upp. Väldigt många positiva minnen från barndomen, och en del minnen som inte är så positiva.

Johnny Mostacero pekar ut kyrkan där han gick i söndagsskola, fotbollsplanen och klubben där han var ordförande i sju

JOHNNY OM PERFEKTIONISM:

”Man vill dubbelkolla, trippelkolla, att allt är in i minsta detalj så bra det kan bli. Men det där sista lilla fixet tar oftast mer tid och det är ändå ingen som märker någon skillnad. Så jag har arbetat mycket med det. Men jag kan fortfarande lägga lite för mycket tid på en mening eller status-uppdatering, och går gärna in efteråt och ändrar. Och det skulle man kanske bara skita i ...”

Fakta. Johnny Mostacero

Ålder: 50 år.

Aktuell: Firar ett år som IOGT-NTO:s ordförande.

Familj: Fru, tre barn och flera barnbarn.

Favoritfärg: Svart.

Favoritfilm: *Crash* och *En man som heter Ove*.

Favoritbok: *Papillon* av Henri Charriere.

Intressen: Träna, umgås med familjen.

Håller också på att ta MC-kort.

år. Forsen där han lärde sig simma, ån där han brukade fiska med sin morbror. Och han minns: doften av impregnerade telefonstolpar på grusvägen till den gamla badhålan, den syrliga lukten av lut, doften av smultron som växte i vägkanten.

Johnny pekar ut det röda hus där hans mormor bodde. Där var han nästan jämt.

– Min mormor var min kompass, min stora idol. Hon fick mig att bli bättre, göra bättre. När mina kompisar snodde en båt och rodde längs med kanalen, då var jag inte med. Jag ville inte att mormor skulle behöva höra något illa om mig. Det tog säkert tio år efter hon gått bort innan jag slutade tänka ”det här måste jag ringa mormor och berätta”.

Johnnys morbror och morfar drack för mycket alkohol i perioder. Men det är inget han brukar prata om.

– Det blev någon slags normal vardag som jag inte reflekterade kring. Man lär sig hantera det också, även om det blir någon slags otrygghet.

Utanför tågfönstren blixtrar landskapen förbi. Det är fredagen den 22 april på ett regionaltåg mot Vingåker. Johnny Mostacero tittar på mobilen, tittar ut, tittar på mobilen. Han kommer direkt från New York där han varit på FN:s möte om global narkotikapolitik.

– Våra motståndare är så enormt mycket mer resursstarka än vad vi är, men kan vi mobilisera människor så är vi enormt starka, säger han.

Han är sliten, har bara sovit en timme. Men han är förhoppningsfull. Arbetet känns meningsfullt, även när det är mycket att göra. Kanske just då.

– När jag känner att vi kan vara med och påverka samhället till det bättre ... det är det som ger mig kraften och viljan att fortsätta göra det här jobbet. Jag vill ha en bättre värld och det finns så många orättvisor som vi behöver ta tag i.

Lördag morgon på arrangemanget Socialt forum i Vingåker. Johnny Mostacero har precis ätit frukost med en av deltagarna och lyssnat på hans historia. Nu står han

vid barbordet i hörsalen och försöker fokusera om. Om några minuter ska han börja tala. Första delen är lugn, den om installationstalet, om att jobba för att skapa sammanhållning. Men den andra delen av talet, sagan om honom själv ... det är nytt, det är personligt. Han känner sig nervös. Dricker lite vatten. Läser igenom sina anteckningar på ipaden. Någon i rummet försöker småprata med honom, men han hör inte. Allt för fokuserad på det som komma skall.

JOHNNY OM ATT UPPNÅ MÅL:

"Jag gillar att jobba efter mål, men det är resan dit som är det viktiga och det som egentligen betyder någonting. Att använda sin kreativitet för att nå målet, att känna att man är på väg någonstans."

Salen börjar fyllas och klockan slår nio. Johnny Mostacero antrar scenen. Han hälsar välkommen, tackar. Pratar om nykterheten som ett sätt att komma närmare en bättre värld, pratar om tanken med "vårt IOGT-NTO".

– Det är något vi måste jobba ganska hårt med. Att inte peka på någon annan och säga "dem", för det handlar om "vi".

Så är det dags för sagan. Det var en gång en pojke som växte upp i en bruksort ...

Och så fokuserad är Johnny Mostacero på att läsa sin saga att han inte märker att alla ögon vänts mot honom. Att tystnaden blivit kompaktare, nästan så fysisk att den går att ta på.

– Pojken kom på en smart idé. Han skulle gömma pillren, och han kom på det bästa stället: kaffeburken. Han tänkte inte på att när mamman var nere så drack hon mycket kaffe. Så det dröjde inte länge innan hon hittade pillren igen. Och ambulansen kom. Men det var ingen som

pratade med pojken om det, för det gjorde man inte på den tiden.

När Johnny till slut vågar titta upp från ipadens skärm är hundra par ögon vända mot honom.

– Den här sagan har jag faktiskt aldrig berättat för någon. Det här är tabu, det är sånt som man inte vill prata om, säger han.

Han tystnar lite, innan han fortsätter:

– Jag vill att ni ska ta med er att ibland räcker det med att en person finns där. För mig var det min mormor. Men kamratstödet kan också vara den fasta bojen – den kan vara livsnödvändig för människor. Därför är det fantastiskt att ni kan få vara här en helg och vidareutveckla den verksamheten.

En timme senare, på tågplattformen på väg från Vingåker, kommer känslorna ikapp.

– Det kändes skönt att få berätta om min uppväxt, att få släppa ut det. Men jag gjorde mitt bästa för att inte lägga in känslor i det när jag berättade, för då hade jag nog börjat gråta ... Och då kanske de som lyssnade hade börjat gråta och då kunde ju helgen blivit förstörd för dem, berättar han.

Men nu känns det. Det känns att det är på riktigt. Uppväxten kommer ikapp, tanken på hur jobbigt det varit, men också på hur mycket tur han haft. Att andra inte är lika tursamma.

JOHNNY OM MAKT:

"Makt är inte viktigt för mig. Så länge resultatet blir något bra delar jag gärna med mig både av makt och ära."

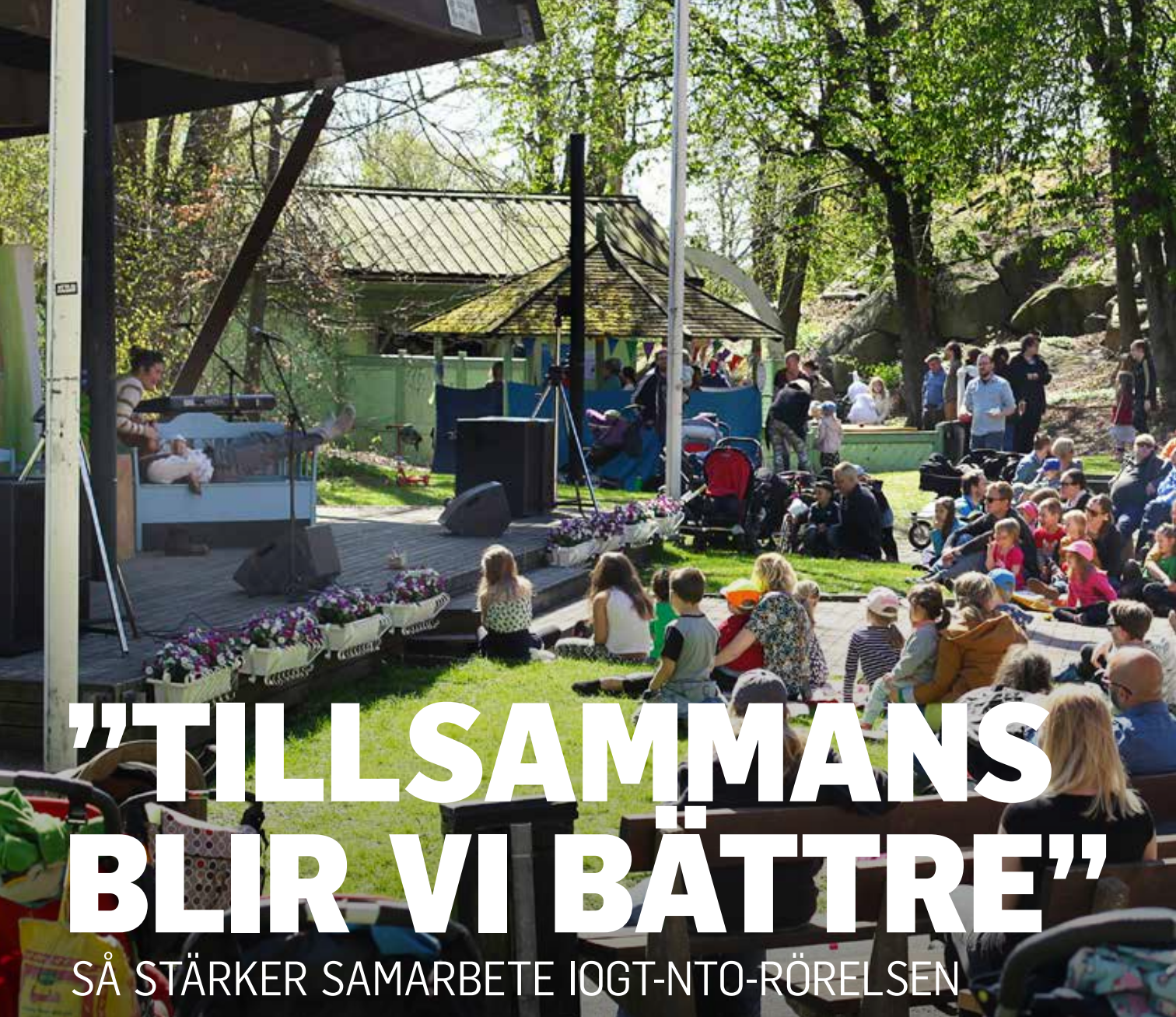
Och för Johnny Mostacero finns det då bara en sak att göra: fortsätta engagera sig.

– Det låter kanske klyschigt, men jag vill förändra världen. Vi har ett jobb att göra – och det arbetet är inte klart för rän alkoholen inte orsakar några negativa konsekvenser, säger han medan tåget glider in på stationen. ■

Att resa ger Johnny Mostacero energi och en större förståelse för hur organisationen hänger ihop.

"TILLSAMMANS BLIR VI BÄTTRE"

SÅ STÄRKER SAMARBETE IOGT-NTO-RÖRELSEN

Solen skiner över hundratals göteborgare när nykterhetsrörelsen samlas i Flunsåsparken på Hisingen på Folknykterhetens dag. Arrangemanget är typiskt för IOGT-NTO, Junis, UNF och NBV i Göteborg, som **satsar aktivt på att samarbeta.**

TEXT OCH FOTO **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN**

I Göteborg samarbetar nykterhetsrörelsens förbund enligt devisen att tillsammans är vi starkare. Vid stora arrangemang, som Folknykterhetens dag, är bland andra IOGT-NTO, Junis, UNF, NBV, det sociala företaget Vännplatsen, Wendels-

bergs folkhögskola och MHF inblandade för att tillsammans visa omvärlden att i nykterhetsrörelsen händer det grejer.

Just den här dagen möts besökarna av ett digert program och massor av aktiviteter. På scenen roas barn och vuxna av

bland andra Pettson & Findus, bandet Partypatrullen samt en skönsjungande Jessica Andersson. Dagen inleds med ett tal av IOGT-NTO:s förbundsordförande Johnny Mostacero.

Stämningen är hög och det sorlar särskilt högt vid Junis stora tält. Här erbjuds ansiktsmålning och fiskdamm. Här finns även ett miniloppis som drivs av Vännplatsen och vid ett litet bord bjuder IOGT-NTO-medlemmarna Evelyn Eriksson och Erik Andersson på Godtemplardricka. Några nya medlemmar blir det inte under förmiddagen, men väl bra samtal om nykterhet med nyfikna besökare.

Evelyn Eriksson har varit medlem i 47 år och deltar så ofta hon kan i nykterhetsrörelsens arrangemang. Hon

Ansiktsmålning hos Junis var poppis.

Ellinor Malmberg med döttrarna Hillevi och Stina njöt av nykterhetsrörelsens arrangemang.

är också mycket aktiv i Världens Barninsamlingen.

– Det är så roligt att vara här i dag. Stämningen är fantastisk. Jag är övertygad om att bara genom att vara här och visa upp oss så gör vi skillnad, säger hon.

Attityden ”tillsammans blir vi större och starkare” verkar vara gemensam för alla som deltar här och vid alla andra arrangemang som genomförs i Göteborgs distrikt under året. Förbunden samarbetar bland annat kring Vit jul, samt sju familjekvällar och after work-tillfällen per år.

Då håller man till i Nordengården där det nästan alltid blir fullsatt och väldigt trevligt. Gamla medlemmar från IOGT-NTO träffar Junis barn, UNF:are och andra under otvungna former. Man fikar, pratar, minglar, spelar spel, grillar eller bakar till-

"Jag är övertygad om att bara genom att vara här och visa upp oss så gör vi skillnad."

EVELYN ERIKSSON

sammans. Kvällarna har olika teman och i skarven mellan vår och sommar är det dags för det stora tårtkalaset, som också arrangeras förbundsgemensamt.

– Vi har arbetat så här i många år i Göteborg och för oss är det självklart. Men jag har förstått att det inte ser ut så här överallt i landet, säger Malin Westergren, IOGT-NTO:s konsulent i Göteborg.

Hon menar att möten över förbundsgränserna ger synergieffekter. Alla vinner på att samarbeta och lära känna varandra, både ekonomiskt och praktiskt. Man kan be om hjälp och gå samman inför stora arrangemang.

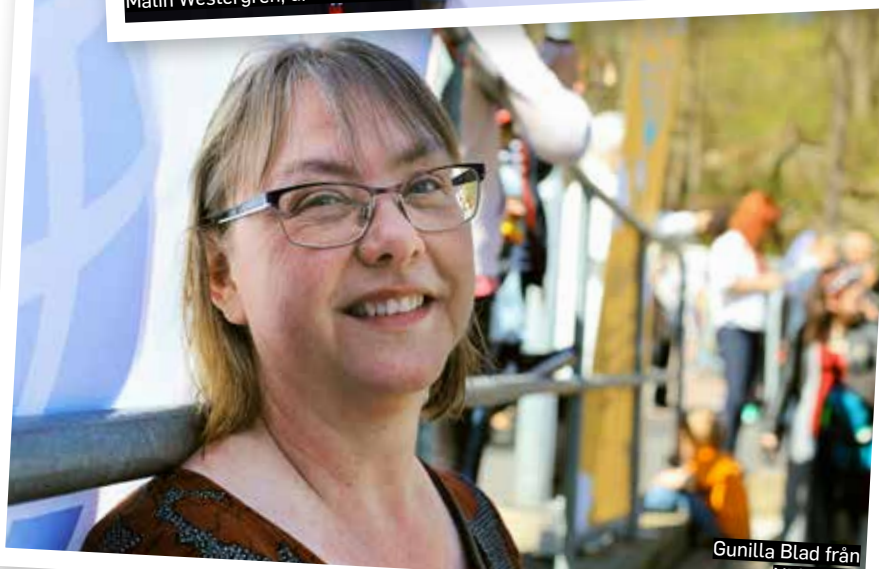
Att det blir lyckat vilar inte bara ett förbund, utan alla hjälps åt för att det ska bli så bra som möjligt.

Vännplatsen var på plats med ett miniloppis.

Unga och äldre möts och samarbetar över förbundsgränserna. Simon Thörn från Junis, Evelyn Eriksson, medlem i IOGT-NTO samt Malin Westergren, distriktskonsulent.

Gunilla Blad från NBV Väst.

– Det kan låta som en klyscha, men tillsammans blir vi starkare och ännu bättre, och kan göra riktigt stora arrangemang som lockar många utomstående. Bilden av nykterhetsrörelsen som lite tråkig kommer på skam. Våra roliga aktiviteter ger en helt annan och mer dynamisk bild av oss och kan också bidra till att fler vill bli medlemmar. Alla vinner på detta, säger Malin Westergren.

Simon Thörn från UNF håller med. Han tycker att det är jättebra att medlemmar i nykterhetsrörelsen får mötas över generationsgränserna i Göteborg – som han anser är en segregerad stad.

– Barn, unga och äldre har mycket att tillföra varandra och genom oss möts vi på ett naturligt sätt. Därför är det extra

Malins 5 tips på bättre samarbete

- 1** Boka in möten regelbundet. Att mötas är att växa och växla idéer.
- 2** Utse en person som är sammankallande så att möten blir av.
- 3** Protokollför möten så att man vid varje nytt möte kan återkoppla och utvärdera.
- 4** Ta tiden att hinna mötas, det är viktigt. Att tankar och nya idéer om hur man kan utveckla tillsammans får ta plats vid möten.
- 5** Skratta och ha kul!

Stämningen var hög
under Folknykterhetens
dag i Flunsåsparken.

viktigt att samla och hålla ihop. Det är en styrka och väldigt häftigt, säger han.

NBV är också på plats och representeras av Gunilla Blad från NBV Väst. Hon sitter med i en projektgrupp kring kulturarrangemang som drivs tillsammans med stadsdelsnämnden.

– För att få till en sådan här bra Folknykterhetens dag måste vi samarbeta över förbundsgränserna. En och en hade vi inte klarat det, säger Gunilla Blad.

Hon tycker att Flunsåsparken är perfekt för ändamålet. Lagom stor och med en scen som möjliggör uppträdanden. Sångerskan Jessica Andersson, som själv har erfarenhet av att växa upp med missbruk (läs intervju på sidan 58), ska snart uppträda.

– Det är oerhört viktigt att lägga tid på att samarbeta och det är ju faktiskt

"Det är oerhört viktigt att lägga tid på att samarbeta och det är ju faktiskt vårt uppdrag."

GUNILLA BLAD

vårt uppdrag. Ska man sprida sitt budskap måste man jobba ihop. Annars blir vi alla små ensamma öar. Jag upplever att här i Göteborg finns en genuin vilja att samverka, det är en självklarhet att man bjuder in till gemensamma möten och planerar ihop. Jag önskar att fler gjorde som vi. Då skulle nykterhetsrörelsen bli ännu starkare!

De lokalbor som har tagit sig hit är nöjda med dagen. Ellinor Malmberg är på plats med döttrarna Hillevi och Stina.

– Vi bor i området och valde att komma hit i dag. Jag tycker att det är jättebra att nykterhetsrörelsen syns i sådana här sammanhang. Det kan de gärna fortsätta med! Barnen har kul och det finns något för alla, även oss vuxna, säger hon glatt. ■

HALLÅ DÄR!

Jessica Andersson

... som sjöng på Folknykterhetens dag i Flunsåsparken i Göteborg.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Hur var det att sjunga på Folknykterhetens dag?

– Fantastiskt. Härlig stämning, bra publik och underbart värväder. Det kunde inte ha varit bättre!

Varför valde du att sjunga på nykterhetsrörelsens arrangemang?

– Jag fick frågan och tvekade inte att tacka ja. Det känns självklart att ställa upp och stötta i ett sådant här sammanhang. Detta är frågor som ligger mig varmt om hjärtat och det är ju ingen slump att jag medverkat på Folknykterhetens dag tidigare.

Varför är du engagerad i nykterhetsrörelsens frågor?

– Jag har själv vuxit upp med två föräldrar som missbrukade alkohol och andra droger, vilket har påverkat mig på djupet. Sedan jag var tio år bodde jag i olika fosterhem. Jag trodde inte att jag skulle fylla tjugo ens, och än mindre att jag skulle bli sångerska. Så jag känner mycket solidaritet med nykterhetsrörelsen och det viktiga arbete som ni gör. Inte bara för att minska alkoholens skadeverkningar, utan också för alla barn som lever i familjer med missbruk.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOK

Suggestivt om livet i skuggan av flyktingkrisen

De fördrivna
Negar Naseh
Natur och kultur

ROMAN Luften vibrerar av hetta i den lilla byn på Sicilien. Här lever det svenska överklassparet och tillika nyblivna föräldrarna Miriam och Filip i en luj och behaglig tillvaro. Miriam vakar oroligt över sin späda dotter, ständigt rädd att barnet ska dö i plötslig spädbarnsdöd. Filip försöker arbeta, men det går sådär. En dag kommer deras vänner Ashkan och Erika på besök och sakta vrids perspektivet från det loja, varma, vardagsbehagliga där de största bekymren är hettan, mimosadammets på golvet och Olivias sovvanor, till det som sker bortom parets horisont.

På ön Lampedusa, söder om Sicilien, stiger varje dag hundratal flyktingar i land. Ashkan, som är fotograf, vill åka till för att dokumentera och ber Filip följa med.

Negar Naseh skriver sparsmakat och suggestivt om dem på den andra sidan om flyktingkrisen. Och visst är det så att frågan ställs på sin spets i Sydeuropa. På de vykortsvackra stränderna finns turisterna sida vid sida med flyende människor: hur förhåller man sig till det? Några – som Miriam – väljer att vända bort blicken.

Hon tycker mest att det är jobbigt att behöva konfronteras med det som försiggår bara några mil bort. Och just den känslan ger henne ångest.

Naseh sätter fingret på den "vita melankoli" som Ashkan i boken kallar känslan. Hon gör det med finesse och flyt i språket. Lästvärt och lättläst och vackert.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Författaren
Negar Naseh.

FOTO: ADAM NILSSON

BOK

Spännande om besatthet och kontroll

Jag lät dig gå
Claire Macintosh
Översättning Mia Gahne
Lind & Co

ROMAN Ett ögonblicks ouppmärksamhet och en liten pojke springer rakt ut i gatan och blir påkörd. Bilen kör snabbt därifrån och kvar blir en hysterisk mamma med sitt döda barn.

Det är upptakten till den här spännande thrillern som har många lager och en klurig intrig. Vi får följa kera-

mikern Jennifer som har flytt till en avsidig by. Hon undviker kontakt och ser sig konstant över axeln. I växelvisa kapitel följer vi henne, polisen som söker efter föraren som smet, och en man som vi snart förstår är den som Jennifer flyr ifrån. Just den historien griper tag, fångar och skrämmer. Han är snygg och charmig och blir som besatt av att vinna Jennifers hjärta – hon är nämligen inte så lättflörtad. Men snart förvandlas hans omsorg till manisk kontroll.

Hur långt det går ska inte avslöjas här. Men beskrivningen av den subtila förskjutningen från omtänksam partner till kontrollerande psykopat är magnifik. Bit för bit förskjuts Jennifers gränser till dess att hon tror sig vara helt värdelös.

Allt handlar om att vara sin make – jo, han förmår henne att gifta sig med honom – till lags. Den lilla pojkens död och Jennifers liv är såklart sammanlänkade. Men hur får man inte klart för sig förrän i slutet, som är både överraskande och öppet.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FILM

FOTO: PRESS

Emilia Clarke och Sam Claflin i *Livet efter dig*.

Charmigt om oväntad kärlek

FILM *Livet efter dig*
Brittisk film med bland andra
Emilia Clarke och Sam Claflin

DRAMA Louisa Clarke är desperat efter ett jobb och tackar självklart ja när hon får erbjudande om att ta hand om den totalförlamade Will Traynor. Men jobbet är inte så enkelt som hon trodde.

Will trilskas, eftersom han inte vill leva längre. Han har lovat sina föräldrar att hålla ut i sex månader

och – förhoppningsvis – hitta viljan att leva vidare. Men det enda han önskar är att dö. Louisa gör vad hon kan för att muntra upp honom, vilket inte är så lätt. Tills det börjar gå bättre och bättre. Hennes charm kan försätta berg och snart lyser ett litet leende i Wills sammanbitna ansikte.

Det här är underbar feel-good-film med en sorglig underton. Filmen bygger på den bästsäljande boken med samma namn

av Jojo Moyes – och den är minst lika underhållande.

Emilia Clarke i rollen som Louisa är ett fynd. Hon äger duken och rollfigurens pladdriga charm och knasiga kläder är en stor behållning. Man gråter en tår, skrattar en del och sitter mest med ett stort, fånigt leende på läpparna. En filmkaramell av bästa sort!

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOOK

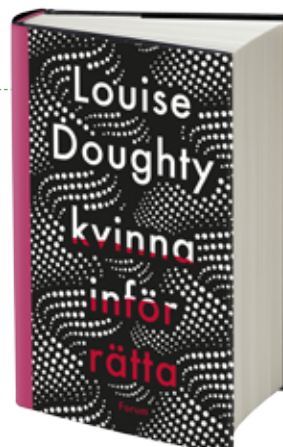
Passion med konsekvenser

BOOK *Kvinna inför rätta*
Louise Doughty
Översättning Manni Kössler
Forum

ROMAN Yvonne är en medelålders forskare, framgångsrik och lyckligt gift, när hon av en slump träffar en okänd man som hon faller handlost för. Han gör saker med henne som hon aldrig hade kunnat drömma om, och hon sveps med av passionen, trots Marks hemlighetsfullhet. Vem är han egentligen? Vad vet de om varandra?

Allt ställs på sin spets och förändras den kväll då Yvonne blir utsatt för ett brott. Hon håller det för sig själv och drar sig undan Mark. Det finns ett före och ett efter händelsen. Hon berättar inte för sin man, inte för någon. Men när hon och Mark några månader senare stöter på varandra igen berättar hon – hon klarar inte att hålla det inom sig längre.

Samtalet leder fram till något som ska ställa både Yvonne och Mark inför rätta. Det är oavbrutet spännande och mycket välskri-

vet – både den del av boken som handlar om otroheten och den som handlar om rättegången. En bok som biter sig fast och som man längtar till.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

MISSA INTE!

Sebbe Staxx.

FOTO: JONAS ERIKSSON

1 MUSIK Kartellen är tillbaka med albumet *Slutplåderingen* – det tredje och sista albumet med Sebbe Staxx, som släpps den 10 juni.

2 BOK *Att tysta skriket* (Massolit) av journalisten Johann Hari – helt nya perspektiv på narkotikapolitiken och hur vi ska få slut på de drogrelaterade dödsfallen. Man måste inte hålla med för att tycka att det är spännande, viktigt och intressant.

3 FILM Franska filmen *Bumerang*. Antoinet ligger i skilsmässa och det utlöser en personlig kris som väcker minnen från den tidiga barndomen. Vad var det egentligen som hände hans mor? Till sammans med sin syster börjar han gräva i det förflutna och hittar snart ledtrådar som familjen sedan årtionden valt att gömma.

FOTO: PRESS

Mélodie Laurent och Laurent Lafitte i *Bumerang*.

Känner du någon
som borde bli
Medlemmen?

TIPSA OSS på
accent@iogt.se eller
Accent, Box 12825,
112 97 Stockholm

"Jag gick med
i ungdomslogen
som 10-åring."

Hur länge har du varit medlem?

– I hela 85 år. Jag tror inte att det är så många som har varit med i nykterhetsrörelsen lika länge som jag. Jag gick med i ungdomslogen som 10-åring – min mor var med i logen – och har aldrig druckit en droppe alkohol, och har aldrig rökt. Jag och min bortgångne make Perolof träffades genom SGU (Sveriges godtemplares ungdomsförbund), och vi tyckte båda om att dansa och umgås med andra medlemmar.

I april i år fick du ett diplom för ditt trogna medlemskap – berätta!

– Det kom som en överraskning! Jag visste ingenting, utan gick till syskonkretsens onsdagsmöte på Klara Södra precis som vanligt. Efter en stund blev stämningen högtidlig, och en som varit medlem i 60 år fick ett diplom. Att jag också skulle få diplom hade jag ingen aning om. Jag blev både glad och rörd.

Vad är det bästa med att ha varit medlem så länge?

– Jag har alltid varit en föreningsmänniska och gillar att delta aktivt i föreningslivet. Vi hade så trevligt på den tiden. Det anordnades dans ute på Tollare och vi brukade cykla dit och hem igen på kvällen. Vi hade så mycket kul tillsammans med alla ungdomar som var med i logen. På vintern brukade det arrangeras nykter dans i konserthuset den första lördagen i varje månad, så dit for vi också.

Hur gör man för att uppnå en så aktingsvärd ålder och samtidigt vara pigg?

– Jag tror att nykterheten, och att jag aldrig rökt, har spelat en stor roll. Och så att jag har rört mycket på mig. Jag och min man gillade friluftsliv. Vi cyklade överallt och ofta långa sträckor. Genom att hålla igång håller man kroppen och sinnet i trim.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Ingegerd Andersson

ÅLDER: 95 ÅR.

BOR: STOCKHOLM.

FAMILJ: EN DOTTER OCH FYRA BARNBARN.

GÖR: PENSIONÄR OCH FÖRENINGSAKTIV I SÄVÅL IOGT-NTO SOM PRO.

FOTO: NSF VÄXJÖ

NSF-scouters redo för Pride

Lördagen den 14 maj samlades deltagare på Pridehajken i Växjö på Vattentorget 1 redo för årets Prideparad. I år gick UNF, NSF, IOGT-NTO och Junis tillsammans för att visa nykterhetsrörelsens mångfald.

– Stämningen var härlig under hela hajken. Glädjen och kärleken som är under Pride kändes verkligen! Vi hade

även en hbtq-workshop som jag höll i samt en drogfri aktivitet som vi i NSF alltid har på våra arrangemang, där vi diskuterade huruvida man är stolt som nykterist eller ej. Efter paraden så gick vi på en avslutningsfest där bandet Vapenbröder spelade, säger Oscar Johansson, som deltog i Pride.

FOTO: TORKEL EDENBORG

NBV lär ut svenska digitalt

Den 2 maj lanserade NBV Skåne en helt ny tjänst, E-Swedish, för att ge nyanlända flyktingar ökade möjligheter att träna svenska på ett enkelt och smidigt sätt.

– E-Swedish är uppbyggt som en distansstudiecirkel där deltagarna använder chatt-rum och meddelarfunktioner för att lära tillsammans. Det finns ungefär 160 övningar uppdelade i flera kapitel. Fokus ligger på vardagssvenska, säger Kristina Kanacki på NBV.

FOTO: ÅKE JOHANSSON

Ordföranden mötte veteran

När förbundsordförande Johnny Mostacero i maj besökte Kalmar distrikt träffade han en verklig veteran – Lennart Axelsson, i lf 263 i Borgholm. Lennart blev medlem år 1934 i lf, 2499 Braås hopp, i Växjötrakten. Lennart fyller 97 år i höst, och har varit IOGT-NTO trogen i över 80 år. Johnny Mostacero ledde ett lunchsamtal kring alkohollnormen i Borgholm, och fortsatte under eftermiddagen med att inviga rörelsens hus i Kalmar.

Nostalgikaféet i Umeå firade 25-årsjubileum

I mitten av april tog 92-åriga Göta Wikström ton tillsammans med Kalasorkestern när Nostalgikaféet i Umeå firade 25-årsjubileum. Det bjöds på bakelser och fantastisk stämning.

– Det var väldigt roligt att så många som hundra personer kom och firade. Det blev en obeskrivlig och medryckande spelglädje och en härlig, varm stämning,

som jag tror att vi alla kände och njöt av, säger Göta Wikström, som själv har sjungit solo i många år.

FOTO: CARINA GRANBERG

11589

**MEDLEMMAR HAR
JUNIS JUST NU**

Junigt ute och cyklar

IOGT-NTO-föreningen Junigt på Tollare arrangerar lördagsträning på Hellasgården i Nacka under våren. Målet är att göra en cykelresa från Stockholm till Kebnekajses topp i augusti.

BENGT ISAKSSON

FOTO: ISTOCK

Läs intervju med Bengt Isaksson, mottagare av Vetlanda kommuns hedersstjärna, på sidan 8.

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Förbundsordföranden. Johnny Mostacero

Tiden går fort när man har roligt

Tiden går fort när man har roligt är ett ordspråk jag fick lära mig redan som liten. Men för oss som växte upp på 1970-talet var det ännu mer påtagligt hur oändligt långsamt tiden gick när man hade tråkigt.

Vi hade vare sig datorer eller något internet att förströ oss med när ledan slog till. När vi hade roligt sysslade vi i stället med spontanfotboll och utomhuslekar som indianer och cowboys, inspirerade av tv-serier som High Chaparral och Alias Smith and Jones.

En tråkig dag kunde dock räddas av kompisar, problemet var dock följande: Kompisen kunde bo en bra bit bort och telefonen som kommunikationsverktyg skulle användas sparsamt. Detta innebar att vi barn fick cykla till kompisens för att fråga om hen ville leka. Ganska ofta för att mötas av att ingen var hemma. Då var det bara att hoppa upp på cykeln och trampa hem igen.

Varför skriver jag det här kanske du undrar? Ja, en anledning är att jag alldeles nyligen fyllde 50 år. En milstolpe i livet som föranleder mig att fundera över begreppet tid, vad som hänt i livet hittills och vad som ska hända i livets halvlek

nummer två. En annan sak som får mig att fundera över tid är mitt uppdrag som förbundsordförande. Ett uppdrag som är stort och krävande, men roligt.

Tidsperioden jag som ordförande främst fokuserar på är de två åren som förflyter mellan två kongresser. I dagarna har halva denna tid förflutit. Den fråga jag ställer mig är naturligtvis vad vi som organisation har utfört under detta år.

När jag summerar så kommer jag fram till följande: Arbetet med "Vårt IOGT-NTO" har påbörjats – syftet är att vi oavsett organisationsnivå ska känna oss som ett stort vi. I januari genomfördes en stor konferens i Köping som samlade 130 medlemmar från alla våra distrikt.

Förutom att börja bygga vårt IOGT-NTO fattade vi en hel del gemensamma beslut, och påbörjade dessutom formellt vår resa med den nya strategin som karta. En gemensam resa som vi kommer att befinna oss på fram till 2021. I år har vi också kommit igång med videokonferenser med våra distriktsordförande.

Inför varje förbundsstyrelsemöte möter jag och vice ordförande Andrine Winther dem för att stämma av frågor och vägval, och för att få distriktens syn och perspek-

tiv kring frågor som påverkar oss alla.

En fråga vi jobbat hårt med det gångna året är alkoholpolitik. Att regeringen nu lagt ett förslag om alkoholskatt höjning från den 1 januari 2017 är glädjande för oss och en framgång för folkhälsan.

En annan framgång är att vårt ideella arbete med transittflyktingar i Stockholm och flyktingmottagande på andra orter som genomfördes förra hösten gav oss två miljoner kronor från regeringen för att under 2016 utveckla detta arbete med fokus på integration. Större delen av dessa medel är nu kanaliserade ut i våra lokala verksamheter där de kommer göra stor nytta.

Som förbundsordförande är jag naturligtvis inte ensam. Vi har en fantastisk förbundsstyrelse som består av tolv kunniga, kompetenta och härliga medlemmar som alla brinner för att göra vårt IOGT-NTO ännu större och starkare. Och för att avsluta med det som jag inledde med. Tiden går fort och jag har roligt. Och har jag mot förmodan någon gång tråkigt, så har jag en dator och internet.

Är du **engagerad** från topp till tå och vill jobba för IOGT-NTO-rörelsen?

Har du en brinnande kraft i dig som du längtar efter att få släppa ut?
I sommar kommer vi löpande att rekrytera till flera spännande tjänster hos
IOGT-NTO.

Håll koll på iogt.se/ledigajobb

IOGT-NTO INFORMERAR

www.iogt.se • www.sobernet.nu • 08-672 60 05 • info@iogt.se

"Vänner i Världen" flyttar till den nya rörelsegemensamma föreningen

IOGT-NTO-rörelsen ideell förening har fått ett 90-konto. Det är här vi kommer att samla vårt rörelsegemensamma arbete framöver. Vit jul och insamlingsverksamheten drivs redan nu genom den nya föreningen. I januari 2017 flyttas det internationella arbetet över.

För dig som stödjer vårt internationella arbete via Vänner i världen innebär det att vi kommer att behöva ett nytt autogiromedgivande från dig – ifall du stödjer verksamheten via autogiro. Om du betalar in din gåva via inbetalningsavi kommer vi att skicka ut nya blanketter med det nya kontonumret.

Ett brev med all information skickas ut i slutet av sommaren. Du behöver inte göra något nu. Stiftelsens befintliga 90-konto finns kvar till mitten av december 2016. Efter det kommer bara det nya kontonumret att användas.

En förändring i jämförelse med tidigare är att vi nu samlar all insamling till nykterhetsrörelsen på ett ställe. Du som medlem kan skänka pengar både till vårt internationella arbete och till de fyra förbundens Sverigeverksamheter på samma kontonummer.

Nytt 90-konto för IOGT-NTO-rörelsen ideell förening är: **90 05 19-0**

Välkomna till IOGT-NTO!

Vi har fått nybildade IOGT-NTO-föreningar sedan förra gången Accent kom ut:

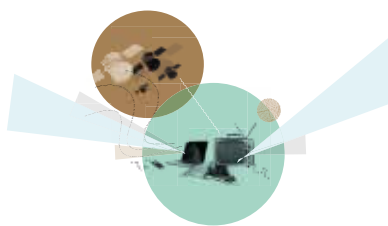
- 6724 IOGT-NTO Somaliska i Hofors, Gävleborgs distrikt av IOGT-NTO
- 6730 IOGT-NTO Tayo Kulturförening, Eskilstuna, Södermanlands distrikt av IOGT-NTO
- 6733 IOGT-NTO UVM – Trelleborg, Skånes distrikt av IOGT-NTO
- 6735 IOGT-NTO Aldrig mer, Göteborg, Göteborgs och Bohuslans distrikt av IOGT-NTO
- 6734 IOGT-NTO Jkpng:s distriktsförening, Jönköpings distrikt av IOGT-NTO
- 6736 IOGT-NTO Mayran, Tensta, Stockholms distrikt av IOGT-NTO

Föreningarna och deras medlemmar hälsas varmt välkomna in i IOGT-NTO-familjen. Lycka till med

MEDLEMSAVGIFT!

Kom ihåg att betala din medlemsavgift för 2016. Det finns flera olika sätt att betala på.

- **Inbetalningsavi** – använd den som du fick i brev i januari.
- **Autogiro** – använd blankett som är skickad till dig, eller ladda ner från www.iogt.se/medlemssidor.
- **SMS** – skicka IOGT (mellanslag) personnummer (ex: IOGT 19850506xxxx) till 72456. Ev operatörsavgift kan tillkomma.
- **Betala med kort** på www.iogt.se/medlemssidor och klicka dig till betalsidan.

VIKTIGT SEMINARIUM I EUROPAPARLAMENTET.

Brysselkontoret kommer att hålla i ett seminarium i Europaparlamentet den **31 maj**. Det handlar om EU-direktivet Audiovisual Media Services Directive (AVMSD) som bland annat reglerar alkoholreklam inom EU. AVMSD håller just nu på att omförhandlas och med anledning av detta bjuder vi in för att diskutera problemen med alkoholreklam.

INTRESSERAD AV IOGT-NTO:S KAMRATSTÖD?

Varje första måndag i månaden under 2016 är de som är aktiva inom IOGT-NTO:s kamratstöd, eller bara intresserade av arbetet, välkomna att delta i Kamratstöd Sveriges videokonferensmöten. Hör av dig till Mattias Eriksson, mattias.d.eriksson@sobernet.nu, eller tfn 076-710 74 28.

KURS-KURS HELGER I HÖST

Under hösten kommer det att hålla Kurs-kurs helger runtom i Sverige.

- **2-4 sept** Kurs-kurs helg syd i **Växjö**
 - **1-2 okt** Kurs-kurs helg mellersta ort ännu ej bestämd.
 - **15-16 okt** Kurs-kurs helg norr i **Umeå**. Sista anmälan **15 sept**.
- Mer information kommer.

SÖK PENGAR TILL UTVECKLINGSPROJEKT

Föreningar, kretsar och grupper av medlemmar inom IOGT-NTO kan mellan 1 februari och 30 november söka medel från IOGT-NTO-förbundet till olika sorters utvecklingsprojekt.

Läs mer om kriterier för att söka och hur man ansöker på iogt.se, "medlemssidor", eller beställ information från förbundskansliet, tfn **08-672 60 00**.

FIKA FÖR ALLA

I september drar vi igång värvarkampanjen Fika för alla! Vi hoppas att alla föreningar bjuder allmänheten på fika och berättar om IOGT-NTO. Mer information finns på iogt.se/fika.

HJÄLPER DU TILL I SOMMAR?

I sommar besöker IOGT-NTO flera platser för att värva medlemmar till IOGT-NTO. Vill du vara en av våra värvare på plats och samtidigt få se Sverige?

Ansök snarast om att få vara med genom att höra av dig till Winnie Blom-Jensen på **070-190 84 61** eller winnie.blom-jensen@iogt.se.

HAR DU FLYTTAT?

Du kanske har ändrat mejl-adress eller bytt telefonnummer.

Fyll i dina nya kontaktuppgifter. Det är enkelt gjort på **iogt.se**.

TIPS PÅ ENGAGEMANG

- Gå på ett föreningsmöte
- Fira midsommar nykter
- Tipsa om IOGT-NTO:s alkohol-rådgivning
- Hjälp till att värva medlemmar i sommar
- Dela en artikel från www.accentmagasin.se på Facebook

IOGT-NTO I SOCIALA MEDIER

Du vet väl att IOGT-NTO finns i flera olika sociala medier? Om du väljer att följa oss där finns det möjlighet att få löpande information om aktuella IOGT-NTO-aktiviteter.

- Facebook: www.facebook.com/iogtnto
- Twitter: @iogtnto
- Instagram: @iogtnto

FÖLJ IOGT-NTO PÅ

Kalendarium 2016

JUNI

- 10.....Accent nr 4-5 kommer ut
- 11-17.....Värvarvecka: Vid GeKås, Ullared
- 19-26.....Värvarvecka: Nyhemsveckan, Mullsjö
- 20-26.....Värvarvecka: Torpkonferensen, Örebro

JULI

- 3-10Politikervekan i Almedalen, IOGT-NTO deltar
- 17-23.....Värvarvecka: Dansbandsveckan, Malung
- 25-31.....Stockholm Pride, IOGT-NTO deltar

AUGUSTI

- 1Videokonferens om kamratstöd
- 22-24.....Konsulentsamling, Bålsta
- 26.....Accent nr 6 kommer ut
- 31Sista ansökan Oskar Franzéns Stipendiefond

SEPTEMBER

- 1-30.....Värvarvecka: Fika för alla
- 2-4Regional Kurs-kurshelg för södra Sverige
- 5Videokonferens om kamratstöd
- 9Sista ansökningsdag för Alkoholkoll på distans
- 22-25.....Internationella torget på Bokmässan, IOGT-NTO deltar
- 24-25Samling för distriktsordförande och -kassörer, Karlstad
- 26-2/12. Alkoholkoll på distans

OKTOBER

- v. 39-40.....Insamling till Världens Barn
- 1-2.....Regional Kurs-kurshelg för mellersta Sverige
- 3Videokonferens om kamratstöd
- 7Accent nr 7 kommer ut
- 15-16.....Regional Kurs-kurshelg för norra Sverige
- 24Sista anmälan frågetävlingen Pumpen

NOVEMBER

- 1Ljusmanifestation för narkotikans offer
- 4Accent nr 8 kommer ut
- 5Stora fikadagen: IOGT-NTO fyller 137 år
- 7Videokonferens om kamratstöd
- 11-13.....Verksamhetsforum, Saltsjö-Boo
- 11-13.....SHIFT 2016-2017, steg 1
- 17Frågetävlingen Pumpen
- 25Internationella dagen mot våld mot kvinnor

DECEMBER

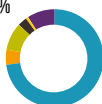
- 1-6/1Vit jul-kampanjen
- 1-31Insamling till förmån för Vit jul
- 1Internationella Hiv/Aids-dagen
- 6Videokonferens om kamratstöd
- 16.....Accent nr 9-10 kommer ut

I förra numret av Accent bifogades en folder där den ekonomiska redovisningen tyvärr blev fel. Här nedan ser du de korrekta siffrorna.

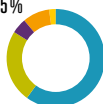
IOGT-NTO INTÄKTER

- Miljonlotteriet 73 %
- Bidrag från myndigheter, organisationer och företag 5 %
- Försäljning av tjänster 9 %
- Medlemsavgifter 3 %
- Insamlade medel 1 %
- Övriga intäkter 9 %

IOGT-NTO UTGIFTER

- Nationella verksamhetskostnader 60 %
- Lokala verksamhetskostnader 24 %
- Internationella verksamhetskostnader 5 %
- Administration 9 %
- Insamlingskostnader 2 %

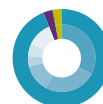
IOGT-NTO-RÖRELSENS INTERNATIONELLA ARBETE INTÄKTER

- Bidrag 88 %
- Sida/Forum Syd 74 %
- Radiohjälp 14 %
- Gåvor 12 %
- Privatpersoner 2 %
- Föreningar och huvudmän 10 %

IOGT-NTO-RÖRELSENS INTERNATIONELLA ARBETE UTGIFTER

- Ändamålskostnader 94 %
- Östafrika 33 %
- Sydostasien 25 %
- Sri Lanka 13 %
- Östeuropa 5 %
- Global alkohollpolitik 6 %
- Sverige 12 %
- Insamlingskostnader 3 %
- Administration 3 %

Läs artiklar som bara publiceras på nätet:

accentmagasin.se/bonus

Foto: Nathalie C. Andersson

40 år med Droger gör dig passiv. Den klassiska rörelsesången *Droger gör dig passiv* fyller 40 år i år. Skaparen Ulf Persson berättar hur sången föddes – och visar hur man gör rörelserna.

Se mer av Accent i sociala medier. Vi finns på Facebook, Twitter, Instagram, Youtube och Soundcloud.

Facebook: facebook.com/accentmagasin
 Twitter: @accentmag
 Instagram: @accentmag
 Youtube: youtube.com/user/tidningenaccent
 Soundcloud: soundcloud.com/accentmag

Andra saker på webben du inte vill missa

- Vietnam ska öka Heinekens vinst
- Nytt center i Lund ska ge kunskap om riskerna med alkohol
- Mats Berglund fick Systembolagets pris
- Medlemmar driver orientbutik i Dalarna
- Barer måste servera gravida alkohol

Foto: Ulrica Ambjörn

Ismael Alhadi ber inte om ursäkt

Temat för årets folknykterhetsvecka var ursäkter. En som inte ber om ursäkt för att han säger nej tack till alkohol är Ismael Alhadi.

– Jag har kul på mitt sätt, andra på sitt, säger Ismael Alhadi.

Läs artikeln via:
www.accentmagasin.se/nykterhet

Foto: Jimmie Hjærtström

CAN:s drogforskningspris till Sven Andréasson

CAN:s drogforskningspris tilldelades i år Sven Andréasson, professor vid Karolinska institutet och chef för mottagningen Riddargatan 1.

– Jag har alltid sett forskningen som ett verktyg, säger Sven Andréasson.

Läs artikeln via:
www.accentmagasin.se/forskning

Så mycket mer Accent – fast på internet

Visste du att Accent även finns på nätet?

På www.accentmagasin.se uppdaterar vi med nyheter varje dag. En del hamnar i tidningen, andra inte. Genom att gå in på www.accentmagasin.se/bonus kan du se de webbunika saker som vi tipsar om här på sidan.

Tipsa oss på Accent!

Finns det något du tycker vi borde skriva om? Har du andra idéer? Skriv till accent@iogt.se eller mejla direkt till vår digitalredaktör Nathalie C. Andersson: nathalie.andersson@iogt.se.

Korsord. Nummer 4-5/2016

			SVENSKT LANDSKAP	DUMT BRUKAR BONDEN	BRUKAR BROTTSLINGAR	ANDRA MÄNNISKAN				
				SKAPAS AV KORALLER						
			EN DRÖM KLARA AV							
						RÖRELSE (SOM ÄR)				
						RÖRELSE				
Accent Nr 4-5			I RIKSDAGEN OCH SPÅRET	FÖDA GÖTEBORGSPOSTEN	INGRID BERGMAN	@ HAR AXELFÄSTE	FRÅN HÄPEN BILDAR REV	CYKELSLANG HÖRS HES	MED ELD I ARMEN GRÖNOMRÅDE	KAN SVEPA I OROS-TIDER
TYP SELFIE KO OCH KOKOS							DE LÄM-NAR TYD-LIGA SPÅR EFTER SIG			
			FÖR FOLK I FARTEN FRANSK FIRMA						HÅLLS REGELBUNDEN	STEN SOM SLAGIT
TÄTTING LEVA RÖVARE				GÖR SMÅBARN TAR FAR I KAR				HAR MITT NORRA ÖGA SKELAT		
			KRÄVS I RÄTT		EN SÄGS LIVET VARA		AFFÄR MED FÄRSKVAROR		HENNES DAG ÄR FÖRE MALTES	SES EN I POKER VÄTSKE-BEHÖV
SÅDAN STÖRING STOR INGEN			TYSKT BAND VIGILERA			<i>Bilderna är tagna i Cagliari, Sardinien</i>	TÄTA SKALL och SKALL TÄTA	GÖRS BAGAGE GJORDE TIDEN		
		KORT-ESS							VÄL SÄGS VÄL I INBJUDAN	
ALLA TIDERS FRÖKEN	GÅR KYRKVÄRD MED			ÄR BUSE OCH HULDRA		RRRRRR FÄR DELTA TILL SLUT			FÖR UTVECKLINGSTÖRDA	FÖRORD
SKA DET I TID DET SOM KROKIGT SKA BLI	SKRIV-DON FÖRR								TALA	
						KAN DET KÄNNAS MED NYTT			VITSORD UTAN VITSIGA ORD	

Kryss och foto: Anders Perstrand

SKICKA IN OCH VINN!

Tjuganlotter att vinna! Förstapristagaren vinner sex tjuganlotter. Ytterligare tio pristagare får två lotter vardera. Skicka in lösningen till Accent, Box 128 25, 112 97 Stockholm, senast den 27 juni 2016. Kom ihåg att märka kuvertet **Kryss 4-5/2016**.

Obs! Endast de kuvert som är märkta deltar i dragningen.

NAMN

ADRESS

POSTADRESS

VINNARE NR 2 2016

Första pris: Sex tjuganlotter vinner Judith Skörsemo, Bräkne Hoby. **Två Tjuganlotter var vinner:** Ann-Mari Alvelid, Västervik, Britt Möller, Örebro, Kjell Axelsson, Sävedalen, Monica Norén, Långviksmon, Åke Wredén, Eksjö, Olle Högström, Östersund, Birgitta Claesson, Vetlanda, Debora Forsman, Överhörnäs, Siv Berg, Björnlunda, Märta Persson, Ruda.

LÖSNING NR 2 2016

										T	Å	M	F													
										I	N	D	I	G	O											
										N				T	O	R										
										G	E	P	A	R	D											
										L	E	J	O	N	M	O	D	R		Ö						
	L		L	A	T	A								N	U	D	I	S	T	E	R					
B	I	N	Ä	R			A	O						A	S	K	Y	T	T	E						
M	O	T	V	A	L	L	S							F	R	U	K	O	S	T	K					
Ö	K	A	T		F	Ä	S	T	M	Ö				M	O	L	T	A	S							
N			A	T	T									P	A	R	K	E	R	A	K	O				
G	E	M		L	O	T	S	A						L	Ä	N	G	F	Ä	R	D					
K	A	N	I	N		T	J	U	S	A				A	P	R	I	L								
T	I	A			R	A		E	M	F	A	S			A	D	A									
A		M	O	T	O	R	T	R	A	F	I	K	L	E	D	E	R									
F	R	A	N	S	Y	S	K	A		K	A	R	O		G	E	R	E								

**Accent-kryss nr 2-2016
Lösning**

Posttidning B

Accent, Box 12825

112 97 Stockholm

SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

Sommarkampanj – med barn och unga i fokus

Juli är den sommarmånad då svenskarna dricker mest och i familjer där alkoholen redan tar stor plats betyder det att situationen för barnen förvärras. Många tvingas in i en vuxenroll och får ta hand om både hemmet och yngre syskon när de vuxna dricker.

IOGT-NTO-rörelsens insamlingskampanj i sommar handlar om just detta. Från den 10 juni och i 10 veckor framåt kommer vi att lyfta denna fråga på olika sätt genom brevutskick och i sociala medier.

Du som medlem är en viktig ambassadör för hela IOGT-NTO-rörelsen. Sprid gärna kampanjen till vänner och bekanta och berätta om vårt arbete. Vill du ge en gåva så kan du sätta in ditt bidrag på IOGT-NTO-rörelsens nya 90-konto: **90 05-19-0**.

Tillsammans ger vi barnen fina sommarminnen och en paus från vuxenansvaret.

Tusen tack på förhand!

IOGT·NTO·RÖRELSEN